

**Державний торговельно-економічний університет
Кафедра світової економіки**

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**«МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ ЕНЕРГЕТИЧНИМИ РЕСУРСАМИ В
УМОВАХ ГЕОПОЛІТИЧНИХ КОНФЛІКТІВ»**

(на матеріалах ГО «Українська асоціація зовнішньої політики», м.Київ)

Студентки 4 курсу, 18 групи,
спеціальності 292 «Міжнародні
економічні відносини» освітньої
програми «Міжнародна торгівля»

Юр Оксани Станіславівни

підпис

Науковий керівник,
кандидат економічних наук

Карпенко Марина
Олександрівна

підпис

Гарант освітньо-професійної
програми, кандидат
економічних наук, доцент

Новак Олена
Володимирівна

підпис

Київ 2023

Державний торговельно-економічний університет

Факультет міжнародної торгівлі та права Кафедра світової економіки
Спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини», спеціалізація
«Міжнародна торгівля»

Затверджую

Зав. кафедри Дугінець Г.В.

«__» _____ 2023 р

Завдання

на випускний кваліфікаційний проект (роботу) студентці

Юр Оксані Станіславівні

1. Тема випускного кваліфікаційного проекту (роботи)
«Міжнародна торгівля енергетичними ресурсами в умовах геополітичних
конфліктів»

Затверджена наказом ректора від «12» січня 2023 р. №

2. Строк здачі студентом закінченого проекту (роботи)

3. Цільова установка та вихідні дані до проекту (роботи)

Мета проекту (роботи) – Аналіз особливостей торгівлі енергетичними
послугами в умовах геополітичних конфліктів та оцінка їх впливу на міжнародну
торгівлю енергетичними послугами.

Об'єкт дослідження – торгівля енергетичними послугами в умовах
геополітичних конфліктів.

Предмет дослідження – теоретичний та практичний інструментарій та
особливості торгівлі енергетичними послугами в умовах геополітичних
конфліктів

4. Перелік графічного матеріалу - діаграми та таблиці, що ілюструють зміни
в обсягах торгівлі енергетичними послугами під впливом геополітичних
конфліктів.

5. Консультанти по проекту (роботі) із зазначенням розділів, за якими здійснюється консультування

Розділ	Консультант (прізвище, ініціали)	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

6. Зміст випускного кваліфікаційного проекту (роботи) (перелік питань за кожним розділом)

ВСТУП.

РОЗДІЛ 1. ОСОБЛИВОСТІ ТОРГІВЛІ ЕНЕРГЕТИЧНИМИ ПОСЛУГАМИ В УМОВАХ ГЕОПОЛІТИЧНИХ КОНФЛІКТІВ.

1.1. Теоретичні основи торгівлі енергетичними послугами.

1.2. Геополітичні конфлікти як чинник впливу на міжнародну торгівлю енергетичними послугами.

Висновки до розділу 1

РОЗДІЛ 2. МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ ЕНЕРГЕТИЧНИМИ ПОСЛУГАМИ В УМОВАХ ГЕОПОЛІТИЧНИХ КОНФЛІКТІВ: АНАЛІЗ, ПОТЕНЦІАЛ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ.

2.1 Аналіз потенційних можливостей розвитку міжнародної торгівлі енергетичними послугами в умовах геополітичних конфліктів.

2.2. Аналіз найбільш відомих геополітичних конфліктів в сфері енергетики та їх вплив на ринок енергетичних послуг.

2.3 Аналіз впливу геополітичних конфліктів на показники торгівлі енергетичними послугами на прикладі конфлікту між Україною та Росією.

Висновки до розділу 2

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.

7. Календарний план виконання проекту (роботи)

№ пор.	Назва етапів випускного кваліфікаційного проекту (роботи)	Строк виконання етапів роботи	
		за планом	фактично
1	2	3	4
1	Визначення напрямку дослідження та затвердження теми ВКР	до 20.12.2022	до 20.12.2022
2	Узгодження плану ВКР з науковим керівником	до 31.01.2023	до 31.01.2023
3	Подача науковому керівнику на рецензування 1-го розділу ВКР	до 28.02.2023	до 28.02.2023
4	Подача науковому керівнику на рецензування 2-го розділу ВКР	до 26.04.2023	до 26.04.2023
5	Подача готової ВКР на кафедру	до 23.05.2023	до 23.05.2023
6	Попередній захист ВКР	за графіком (30.05.2023– 10.06.2023)	за графіком (30.05.2023 – 10.06.2023)
7	Захист ВКР	за графіком (13.06.2023– 24.06.2023)	за графіком (13.06.2023 – 24.06.2023)

8. Дата видачі завдання «10» січня 2023 р.

9. Керівник випускного кваліфікаційного проекту (роботи)

(прізвище, ініціали, підпис)

Карпенко Марина Олександрівна

10. Керівник освітньо-професійної програми

(прізвище, ініціали, підпис)

Новак Олена Володимирівна

11. Завдання прийняв до виконання студент

(прізвище, ініціали, підпис)

Юр Оксана Станіславівна

12. Відгук керівника випускного кваліфікаційного проекту (роботи) Юр О.С.

ВКР виконано на актуальну тему за проблематикою, що відповідає ОС «бакалавр» освітньої програми «Міжнародна торгівля».

У першому розділі досліджено теоретичні основи торгівлі енергетичними послугами, роль геополітичних конфліктів та їх вплив на міжнародну торгівлю енергетичними ресурсами.

У другому розділі проаналізовано потенціал розвитку міжнародної торгівлі енергетичними послугами в умовах геополітичних конфліктів, досліджено найбільш відомі геополітичні конфлікти в енергетичній сфері та їх вплив на ринок енергетичних послуг, проаналізовано вплив геополітичних конфліктів на показники торгівлі енергетичними послугами на прикладі конфлікту між Україною та росією.

В цілому, за змістом і оформленням робота Юр Оксани Станіславівни відповідає вимогам до ВКР та рекомендується до захисту.

Керівник випускного кваліфікаційного проекту (роботи)

Карпенко М.О.

21.06.2023 р.

(підпис, дата)

13. Висновок про випускний кваліфікаційний проект (роботу)

Випускний кваліфікаційний проект (робота) студента

Юр О.С.

може бути допущена до захисту екзаменаційній комісії. Керівник

освітньо-професійної програми _____

Новак О.В.

(підпис, прізвище, ініціали)

Завідувач кафедри

Дугінець Г.В.

(підпис, прізвище, ініціали)

« _____ » 20 _____ р.

АНОТАЦІЯ

Юр О.С. Міжнародна торгівля енергетичними ресурсами в умовах геополітичних конфліктів.

Дослідження зосереджується на аналізі особливостей торгівлі енергетичними послугами в умовах геополітичних конфліктів і їх впливу на міжнародний ринок енергетичних послуг. У першому розділі досліджено теоретичні основи торгівлі енергетичними послугами і розглядається роль геополітичних конфліктів як фактору, що впливає на цю торгівлю. Другий розділ зосереджений на аналізі потенціалу та прогнозуванні розвитку міжнародної торгівлі енергетичними послугами в умовах геополітичних конфліктів. В рамках цього розділу проводиться аналіз можливостей розвитку торгівлі енергетичними послугами під впливом геополітичних конфліктів, а також розглядаються найбільш відомі геополітичні конфлікти в енергетичній сфері та їх вплив на ринок енергетичних послуг. Окрема увага приділяється аналізу впливу геополітичних конфліктів на показники торгівлі енергетичними послугами на прикладі конфлікту між Україною та Росією. Це дослідження сприятиме кращому розумінню взаємозв'язку між геополітичними конфліктами та міжнародною торгівлею енергетичними послугами і надасть важливі висновки для розвитку стратегій та політик в цій галузі.

Ключові слова: міжнародна торгівля, енергетичні послуги, геополітичні конфлікти.

ANNOTATION

Yur O.S. International trade in energy resources in conditions of geopolitical conflicts. The research focuses on analyzing the peculiarities of trading energy services in the face of geopolitical conflicts and their impact on the international market of energy services. The first chapter examines the theoretical foundations of trading energy services and discusses the role of geopolitical conflicts as influencing factors in this trade. The second chapter concentrates on analyzing the potential and forecasting the development of international trade of energy services in the context of geopolitical conflicts. Within this chapter, the analysis includes potential development opportunities for trading energy services under the influence of geopolitical conflicts, as well as an examination of well-known geopolitical conflicts in the energy sector and their impact on the market of energy services. Special attention is given to analyzing the influence of geopolitical conflicts on indicators of trading energy services using the Ukraine-Russia conflict as a case study. This research aims to enhance understanding of the interplay between geopolitical conflicts and international trade of energy services and provide valuable insights for the development of strategies and policies in this field.

Keywords: international trade, energy services, geopolitical conflict

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ОСОБЛИВОСТІ ТОРГІВЛІ ЕНЕРГЕТИЧНИМИ ПОСЛУГАМИ В УМОВАХ ГЕОПОЛІТИЧНИХ КОНФЛІКТІВ.	5
1.1 Теоретичні основи торгівлі енергетичними послугами	5
1.2. Геополітичні конфлікти як чинник впливу на міжнародну торгівлю енергетичними послугами.	8
Висновки до розділу 1.	15
РОЗДІЛ 2. МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ ЕНЕРГЕТИЧНИМИ ПОСЛУГАМИ В УМОВАХ ГЕОПОЛІТИЧНИХ КОНФЛІКТІВ: АНАЛІЗ, ПОТЕНЦІАЛ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ.	17
2.1 Аналіз потенційних можливостей розвитку міжнародної торгівлі енергетичними послугами в умовах геополітичних конфліктів.	17
2.2. Аналіз найбільш відомих геополітичних конфліктів в сфері енергетики та їх вплив на ринок енергетичних послуг.	24
2.3 Аналіз впливу геополітичних конфліктів на показники торгівлі енергетичними послугами на прикладі конфлікту між Україною та Росією.	34
Висновки до розділу 2	38
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	42
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	45

ВСТУП

Актуальність теми. Міжнародна торгівля енергетичними послугами в умовах геополітичних конфліктів є актуальною проблемою у сучасному світі. Геополітичні конфлікти, такі як територіальні суперечки, економічні санкції, політичні напруження та воєнні конфлікти, впливають на стабільність та надійність постачання енергетичних ресурсів. Це має прямий вплив на міжнародну торгівлю енергетичними послугами, їхні ціни та доступність.

Мета дослідження. Метою даного дослідження є аналіз особливостей торгівлі енергетичними послугами в умовах геополітичних конфліктів, визначення їх впливу на міжнародний ринок енергетичних послуг, а також розгляд можливостей розвитку цієї торгівлі в таких умовах. Основна увага приділятиметься аналізу головних геополітичних конфліктів у сфері енергетики та їх впливу на ринок енергетичних послуг, а також дослідженню показників торгівлі енергетичними послугами на прикладі конфлікту між Україною та Росією.

Завдання дослідження:

- Описати теоретичні основи торгівлі енергетичними послугами.
- Дослідити вплив геополітичних конфліктів на міжнародну торгівлю енергетичними послугами.
- Визначити потенційні можливості розвитку міжнародної торгівлі енергетичними послугами в умовах геополітичних конфліктів.
- Проаналізувати найбільш відомі геополітичні конфлікти в сфері енергетики та висначити їх вплив на ринок енергетичних послуг.
- Проаналізувати вплив геополітичних конфліктів на показники торгівлі енергетичними послугами на прикладі конфлікту між Україною та Росією.

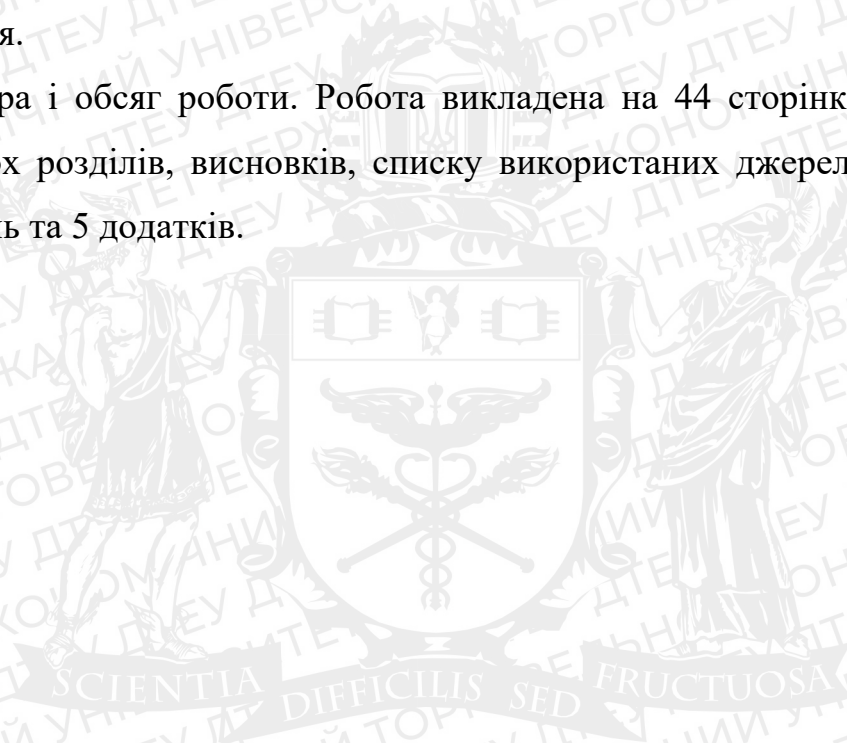
Об'єктом дослідження є міжнародна торгівля енергетичними послугами в умовах геополітичних конфліктів.

Предметом дослідження теоретичний та практичний інструментарій та особливості торгівлі енергетичними послугами в умовах геополітичних конфліктів

Дослідження спрямоване на аналіз особливостей торгівлі енергетичними послугами в умовах геополітичних конфліктів, визначення їх впливу на ринок енергетичних послуг і розгляд можливостей розвитку цієї торгівлі в таких умовах.

Методи дослідження. У процесі дослідження будуть використані різні методи, зокрема аналітичний підхід для аналізу теоретичних основ торгівлі енергетичними послугами, порівняльний аналіз для вивчення геополітичних конфліктів у сфері енергетики та їх впливу на ринок енергетичних послуг, а також статистичний аналіз для аналізу показників торгівлі енергетичними послугами на прикладі конфлікту між Україною та Росією. Для збору та аналізу даних будуть використані наукові джерела, статистичні дані, звіти та інші документи, пов'язані з об'єктом дослідження.

Структура і обсяг роботи. Робота викладена на 44 сторінках і складається із вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, який включає 30 найменувань та 5 додатків.

РОЗДІЛ 1. ОСОБЛИВОСТІ ТОРГІВЛІ ЕНЕРГЕТИЧНИМИ ПОСЛУГАМИ В УМОВАХ ГЕОПОЛІТИЧНИХ КОНФЛІКТІВ.

1.1 Теоретичні основи торгівлі енергетичними послугами

Торгівля енергетичними послугами означає обмін продуктами та послугами, пов'язаними з виробництвом, транспортуванням, розподілом та споживанням енергії між різними країнами або регіонами. Це можуть бути послуги з постачання електричної та теплової енергії, послуги з енергетичного консалтингу, енергетичного обладнання та технологій, енергоефективності, а також послуги з відновлювальної енергетики та енергетичного збереження.

Торгівля енергетичними послугами є важливим елементом світової економіки, оскільки енергія є ключовим ресурсом для розвитку більшості промислових та інфраструктурних секторів. Також вона впливає на забезпеченість країн енергетичною безпекою та зменшення викидів парникових газів та інших забруднюючих речовин.[1]

Розвиток міжнародної торгівлі енергетичними послугами був зумовлений різними чинниками, такими як зростання попиту на енергію в усьому світі, необхідність диверсифікації джерел енергії та лібералізація енергетичних ринків. Зростання міжнародної торгівлі енергетичними послугами призвело до створення нових можливостей для бізнесу та розширення доступу до енергії для багатьох країн.

Одним із ключових факторів розвитку міжнародної торгівлі енергетичними послугами стало зростання попиту на енергію в усьому світі. Із зростанням економіки та збільшенням населення спостерігалось відповідне збільшення попиту на енергію. Це створило можливості для підприємств надавати енергетичні послуги для задоволення цього попиту.

Згідно з останнім звітом Міжнародного енергетичного агентства (МЕА) "Перспективи світової енергетики", світовий попит на енергію зріс на 2,3% у 2019 році, а потім знизився на 4% у 2020 році через пандемію COVID-19. Проте у 2021 році попит зріс на 4,6% і продовжить зростати в середньому на 1,5% на рік у період з 2022 по 2040 рік.

Іншим фактором, який сприяв розвитку міжнародної торгівлі енергетичними послугами, є необхідність диверсифікації джерел енергії. Багато країн усвідомлюють ризики, пов'язані з використанням одного джерела енергії, і намагаються диверсифікувати свій енергетичний баланс. Це створило можливості для бізнесу надавати різні види енергетичних послуг.

Лібералізація енергетичних ринків також відіграла значну роль у розвитку міжнародної торгівлі енергетичними послугами. Оскільки енергетичні ринки відкрилися для конкуренції, підприємства отримали можливість вийти на нові ринки та надавати енергетичні послуги клієнтам у різних країнах.

Розвиток нових технологій також сприяв зростанню міжнародної торгівлі енергетичними послугами. Нові технології, такі як відновлювані джерела енергії та енергоефективність, створили нові можливості для підприємств надавати енергетичні послуги клієнтам у всьому світі.

Загалом розвиток міжнародної торгівлі енергетичними послугами був зумовлений сукупністю факторів, включаючи зростання попиту, необхідність диверсифікації джерел енергії, лібералізацію енергетичних ринків і розвиток нових технологій.

На міжнародному ринку енергетичних послуг беруть участь різні гравці, включаючи виробників енергії, постачальників послуг, уряди та споживачів. [1]

Виробники енергії: це компанії, які виробляють енергію в різних формах, таких як нафта, газ, вугілля та відновлювана енергія. Часто це великі транснаціональні корпорації, які мають значний вплив на світовий енергетичний ринок. Ці компанії вкладають значні кошти в розвідку, видобуток і розподіл енергії.

Постачальники послуг: це компанії, які надають низку послуг, пов'язаних із виробництвом, передачею та розподілом енергії. Вони можуть надавати консультаційні послуги, інженерні та будівельні послуги, послуги з технічного обслуговування та технологічні рішення. Ці компанії мають важливе значення для забезпечення ефективного та надійного надання енергетичних послуг.

Уряди: вони відіграють вирішальну роль на енергетичному ринку, регулюючи галузь, встановлюючи політику та сприяючи розвитку відновлюваних джерел енергії. Вони також керують природними ресурсами, домовляються про міжнародні

енергетичні угоди та надають субсидії для підтримки зростання енергетичного сектора.

Споживачі: це окремі особи та організації, які використовують енергетичні послуги для живлення своїх будинків, підприємств і галузей. Вони є кінцевими бенефіціарами енергетичного ринку та мають значний вплив на попит на різні види енергії.

Основні гравці міжнародного ринку енергетичних послуг характеризуються значними інвестиціями у виробництво та розподіл енергії, роллю в регулюванні та просуванні галузі та залежністю від попиту споживачів.

Існує кілька механізмів торгівлі енергетичними послугами, зокрема:

Транскордонна торгівля: цей механізм передбачає експорт та імпорт енергетичних послуг через національні кордони. Транскордонну торгівлю можна сприяти різними каналами, включаючи прямі інвестиції, ліцензування та субпідряд.

Комерційна присутність: передбачає встановлення комерційної присутності в іноземних країнах. Цей механізм дозволяє компаніям надавати енергетичні послуги безпосередньо на зовнішніх ринках через дочірні компанії, філії чи представництва.

Переміщення фізичних: цей механізм передбачає тимчасове переміщення фізичних осіб через кордони для надання послуг, пов'язаних з енергетикою. Режим може включати тимчасове переміщення кваліфікованих працівників, таких як інженери та техніки, для надання енергетичних послуг на зовнішніх ринках.

Міжнародна співпраця та обмін знаннями: міжнародна співпраця та обмін знаннями можуть сприяти торгівлі енергетичними послугами шляхом сприяння передовій практиці, передачі знань та співпраці між країнами. Цей механізм може включати такі ініціативи, як технічна допомога, розбудова потенціалу та спільні дослідження та розробки.

Двосторонні та регіональні угоди: можуть сприяти торгівлі енергетичними послугами шляхом зменшення торговельних бар'єрів, гармонізації правил і сприяння співпраці між країнами. Прикладами таких угод є угоди про вільну торгівлю, інвестиційні угоди та регіональні угоди про співробітництво в галузі енергетики.

Всі ці механізми відіграють важливу роль у сприянні торгівлі енергетичними

послугами та можуть сприяти сталому розвитку та зменшенню викидів парникових газів шляхом заохочення впровадження чистіших та ефективніших енергетичних технологій і послуг.

1.2. Геополітичні конфлікти як чинник впливу на міжнародну торгівлю енергетичними послугами.

Геополітика - це наука про взаємодію географічних та політичних факторів визначення світової політики та міжнародних відносин. Геополітична ситуація в країні або регіоні може впливати на енергетичну безпеку, яка полягає у забезпеченні належного рівня доступності та стабільності енергетичних ресурсів.

Національні інтереси та геополітична взаємодія між країнами можуть стати причиною ризиків для енергетичної безпеки. Наприклад, конфлікти між країнами, які відбуваються через територіальні претензії, можуть призвести до перерви в постачанні енергії або до підвищення цін на неї. Політичні напруги між країнами також можуть впливати на рівень інвестицій у енергетичний сектор та зменшення міжнародної співпраці.

Геополітична ситуація в окремих регіонах може також впливати на стан енергетичної безпеки. Наприклад, конфлікти в Близькому Сході можуть призвести до перерви в постачанні нафти та газу з цього регіону. Крім того, геополітична ситуація може впливати на розвиток альтернативних джерел енергії та сприяти чи заважати їх використанню

Деякі аналітичні відомості про геополітику та її вплив на енергетичну безпеку [5]:

1. Регіональні конфлікти можуть привести до обмеження доступу до енергоресурсів та збільшення цін на них. Наприклад, конфлікт між Росією та Україною у 2014 році призвів до зупинки транзиту російського газу через Україну, що суттєво позначилося на енергетичній безпеці країн Європи.

2. Країни, які мають значні запаси енергоресурсів, можуть використовувати їх як засіб політичного тиску на інші країни. Наприклад, Росія використовує свої запаси природного газу, щоб залежати від неї Європу та інші країни.

3. Розвиток альтернативних джерел енергії може зменшити геополітичні ризики для енергетичної безпеки. Наприклад, розвиток сонячної та вітрової енергетики може зменшити залежність від імпорту енергоресурсів та зменшити геополітичний вплив країн-експортерів.

4. Країни можуть використовувати енергетичні проекти як засіб підвищення своєї геополітичної впливу. Наприклад, Китай веде широкомасштабний проект "Один пояс, один шлях", який передбачає будівництво інфраструктури та енергетичних мереж в різних регіонах світу з метою забезпечення своїх інтересів та залучення нових ринків збуту.

5. Енергетична безпека може стати об'єктом геополітичної конкуренції між країнами. Наприклад, США та Китай змагаються за лідерство в галузі відновлювальної енергетики та технологій, що може вплинути на розподіл економічної та політичної сили в майбутньому.

6. Залежність країн від імпорту енергоресурсів може впливати на їх зовнішню політику та рішення, прийняті у міжнародних організаціях. Наприклад, країни-експортери нафти та газу можуть використовувати свій вплив у ОПЕК та інших міжнародних організаціях для захисту своїх інтересів та збільшення цін на енергоресурси.

7. Геополітика може впливати на вибір джерел енергії та мереж транспортування. Наприклад, розробка нових енергетичних мереж може викликати геополітичний спір між країнами, які хочуть забезпечити транзит енергоресурсів через свою територію.

Узагальнюючи, геополітика є ключовим фактором, що впливає на енергетичну безпеку країн. Залежність від імпорту енергоресурсів, геополітичні конфлікти, геостратегічні відносини, розробка нових технологій та енергетичних мереж - усе це може впливати на енергетичну політику країн та розподіл економічної та політичної сили в міжнародній спільноті. Тому розуміння геополітичних процесів та їх впливу на енергетичну безпеку є важливим завданням для керівників держав та енергетичних компаній, що дозволяє побудувати стратегічні плани та відповідати на виклики глобального енергетичного ринку.

Основні геополітичні конфлікти в сфері енергетики пов'язані з контролем над

енергоресурсами та транспортними маршрутами, забезпеченням енергетичної безпеки та політичним впливом на інші країни. Деякі з найбільш відомих геополітичних конфліктів в сфері енергетики описані нижче:

1. Конфлікт Росії та України. Конфлікт між Росією та Україною, який розпочався в 2014 році, стосується контролю над газопроводами та іншими енергетичними інфраструктурами. Росія багато років постачала газ Україні, але після анексії Криму вона перестала це робити. Це призвело до значного зменшення постачання газу в Європу через територію України.

Постачання газу в Європу через територію України було зменшене внаслідок кількох конфліктів між Росією та Україною. Одним з основних факторів, що вплинули на зменшення постачання газу, була залежність Європи від газу, який прокладався через територію України, та складні відносини між Росією та Україною.

Розглянемо діаграму показників російських експортів газу в Європу через Україну в період з 2010 по 2020 роки (в млрд. куб. метрів):

Рис. 1.1. Обсяг постачання газу в Європу через Україну, 2010-2020. Джерело: розроблено автором на основі [2], [3], [17]

Як можна побачити на графіку, в період з 2010 по 2014 роки обсяг експорту газу з Росії в Європу через Україну складав понад 100 млрд. куб. метрів на рік. Однак, в 2014 році стався конфлікт між Росією та Україною, що призвів до зменшення постачання газу в Європу через територію України. У 2015 році обсяг

експорту скоротився до більш ніж 60 млрд. куб. метрів. В наступні роки були певні випадки зменшення постачання газу внаслідок конфліктів між Росією та Україною, однак загальний тренд до 2020 року був на збільшення постачання газу до рівня близько 100 млрд. куб. метрів на рік.

2. Конфлікт між США та Росією. Конфлікт між США та Росією пов'язаний з політичним впливом на країни, що виробляють нафту та газ. США намагається знизити залежність від російського газу, підтримуючи розвиток власної енергетичної інфраструктури та підписуючи договори на постачання енергоресурсів з іншими країнами, такими як Норвегія.

Конфлікт між США та Росією є одним з найбільш складних і довготривалих геополітичних конфліктів у світі. Цей конфлікт має численні аспекти, включаючи конфлікт на Донбасі, анексію Криму, втручання у вибори, санкції, збройні конфлікти в Сирії та на Близькому Сході, інформаційну війну тощо. Одним з ключових аспектів цього конфлікту є енергетична безпека, оскільки Росія є одним з провідних постачальників енергоресурсів в Європі, включаючи природний газ.

Одним з основних проблем у відносинах між США та Росією є суперництво на глобальному енергетичному ринку. США намагається зменшити залежність Європи від російського газу, підтримуючи альтернативні джерела енергії, такі як штучний газ, рідкий природний газ та енергетична безпека.

Нижче наведено таблицю, яка ілюструє залежність Європи від російського газу та обсяг експорту газу з Росії до країн Європи:

Таблиця 1.1

Залежність Європи від російського газу та обсяг експорту газу з Росії до країн Європи

Рік	Обсяг імпорту газу до ЄС (млрд куб. м)	Обсяг газу з Росії (млрд куб. м)	Відсоток газу з Росії у загальному імпорті газу до ЄС
2010	309.7	127.8	41.3%
2011	324.4	132.9	41.0%
2012	320.3	130.3	40.7%
2013	325.7	132.6	40.8%
2014	322.9	140.3	43.5%

Продовження таблиці 1.1

2015	327.2	162.7	49.7%
2016	321.5	162.4	50.5%
2017	331.9	162.5	49.0%
2018	347.9	163.1	46.9%
2019	354.6	174.7	49.3%
2020	314.8	173.8	55.2%

Джерело: розроблено автором на основі [2], [3], [17]

З таблиці видно, що Європа є значно залежною від Росії у питанні імпорту газу. У 2019 році Росія постачала більше половини газу до ЄС, а інші постачальники, такі як Норвегія та Алжир, поставляли значно менше. Залежність ЄС від російського газу може бути проблемою з точки зору енергетичної безпеки та геополітики, особливо в контексті конфлікту між Росією та Україною, який може мати вплив на постачання газу до ЄС.

3. Конфлікт у Південному Китаї. У Південному Китаї ведуться конфлікти між Китаєм та країнами Асоціації націй Південно-Східної Азії (ASEAN) щодо контролю над Східними та Південно-Китайськими морями, де знаходяться великі запаси нафти та природного газу. Китай не приділяє значну увагу енергетичній безпеці та забезпеченню свого енергетичного потенціалу, тому він активно розширює свою присутність у регіоні та забезпечує контроль над енергетичними ресурсами

Конфлікт у Південному Китаї стосовно енергетики виник через протистояння між Китаєм та декількома іншими країнами Азії, включаючи В'єтнам, Філіппіни та Малайзію, щодо контролю над Східними та Південними частинами Південно-Китайського моря. Ці регіони містять значні запаси нафти та газу, що робить їх важливими для енергетичної безпеки регіону та всього світу.

Конфлікт почався в середині 20-го століття, коли Китай почав висувати територіальні претензії на більшість островів у Південному Китайському морі та їх навколишні води. Країни, що мають прибережні території, такі як В'єтнам та Філіппіни, також претендують на ці острови, що призвело до ряду напружених ситуацій та конфліктів між цими країнами.

Одним з основних питань, які обговорюють у контексті конфлікту, є право на добування ресурсів, зокрема нафти та газу, в навколишніх водах. Китай вважає, що має суверенітет на ці території та має право розробляти їх ресурси, тоді як інші країни стверджують, що ці води належать їм. У зв'язку з цим, конфлікт між Китаєм та іншими країнами виявляється в інтенсивній боротьбі за контроль над ресурсами енергетики в цьому регіоні.

Конфлікт у Близькому Сході. У Близькому Сході є низка конфліктів, пов'язаних з нафтою та газом. Споры між країнами щодо контролю над нафтовими та газовими ресурсами призвели до конфліктів, війн та інших криз, що впливають на постачання енергоресурсів у регіоні та в усьому світі.

Наприклад, Саудівська Аравія, яка є найбільшим виробником нафти в світі, має значний вплив на світові ціни на нафту та використовує його як інструмент політики. Також Іран та Ірак мають значні запаси нафти та газу, а Сирія та Йорданія розташовані на ключових транспортних маршрутах для енергетичних ресурсів. Всі ці фактори взаємодіють та впливають на економічні та політичні рішення держав, а також на загальну стабільність та безпеку в регіоні.

4. Конфлікт між ЄС та Росією. У зв'язку з конфліктом на Україні та іншими питаннями, що виникли між ЄС та Росією, були запроваджені санкції проти російської нафтогазової промисловості та інших економічних секторів. Це призвело до зміни транспортних маршрутів та постачання газу в Європу.

Росія є найбільшим постачальником газу до країн Європи, і ЄС відчуває загрозу своєї енергетичної безпеки внаслідок такої залежності.

Однією з причин конфлікту було прийняття ЄС рішення про введення третього пакету енергетичних реформ, який передбачає розділення власності на газопроводи та заборону вертикальної інтеграції компаній в енергетичному секторі. Росія вважає це порушенням домовленостей, які були укладені ще в 1994 році.

Іншою причиною конфлікту є криза в Україні, яка призвела до зменшення транзиту російського газу через її територію до ЄС. Росія, у свою чергу, обмежила поставки газу до Європи, що призвело до підвищення цін на газ та загрози енергетичної безпеки для країн Європи.

Залежність ЄС від російського газу постійно зростала протягом останнього

десятиліття. Споживання газу в блоці за цей період скоротилося лише незначно, але виробництво впало на дві третини з 2010 року, і цей розрив було заповнено зростанням імпорту. У результаті частка Росії в загальному попиті на газ ЄС зросла з 26% у 2010 році до середнього понад 40% протягом 2018-2021 років. МЕА було одним з перших, хто висловив занепокоєння щодо цієї зростаючої залежності.

За минулий рік Росія більш ніж удвічі скоротила поставки газу до ЄС через трубопровід. Але європейський газовий ринок виявився стійким, оскільки країни змогли заповнити свої сховища понад 95% потужності, збільшивши поставки не з Росії та швидко скоротивши споживання. Відповідно, частка Росії в європейському попиті на газ впала з 23% у 2022 році до нижче 10% у січні 2023 року. (див. Рис.1.2)

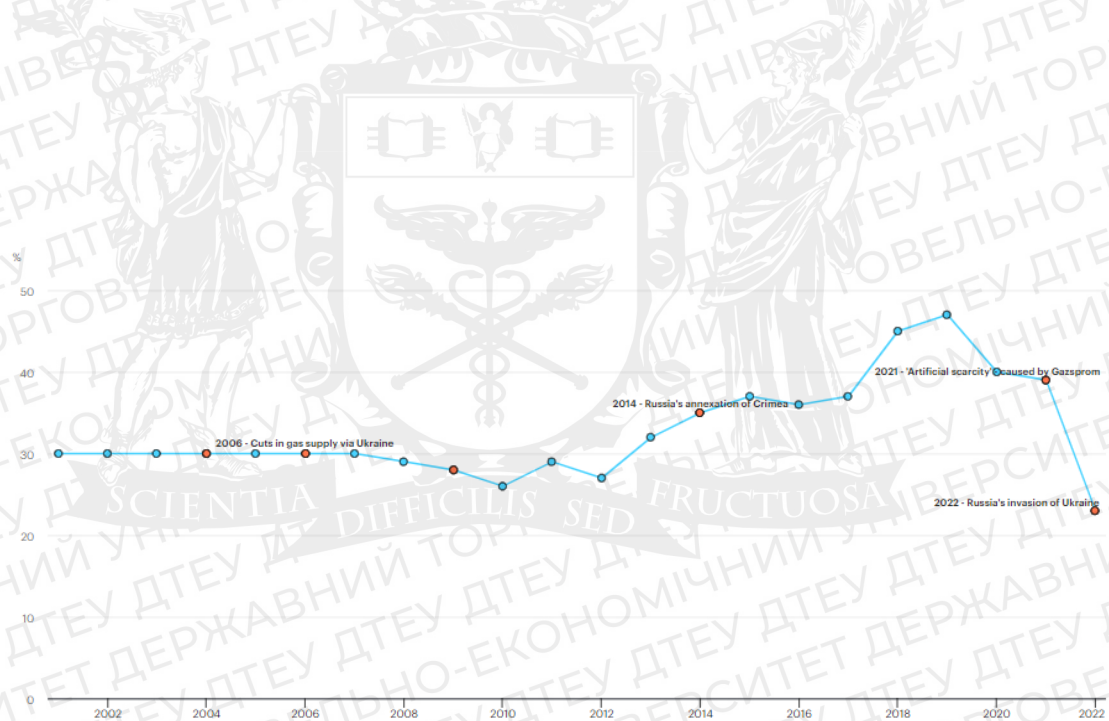

Рис. 1.2 Частка попиту на газ Європейського Союзу, що задовольняється російськими поставками, 2001-2022 рр.

Джерело: <https://www.iea.org/topics/russias-war-on-ukraine>

Конфлікт також включає суперечки щодо будівництва газопроводу "Північний потік-2", який повинен забезпечувати поставки газу з Росії до Німеччини через Балтійське море. Цей проект став предметом суперечок між ЄС та США, оскільки останній вважає, що це додасть до залежності Європи від Росії та порушить її енергетичну безпеку.

Геополітичні конфлікти мають значний вплив на міжнародну торгівлю енергетичними послугами, так як вони можуть призвести до зменшення обсягів

експорту та імпорту енергоресурсів, зміни транспортних маршрутів та збільшення цін на енергетичні послуги.

Також, санкції та інші обмеження, які вводяться в результаті геополітичних конфліктів, можуть обмежити доступ до ринків енергетичних послуг, що може призвести до зменшення обсягів торгівлі. Наприклад, санкції проти Росії, що були введені внаслідок анексії Криму, призвели до обмеження доступу російських компаній до міжнародних фінансових ринків та технологій, що обмежує їх можливості в експорті енергетичних ресурсів.

Таким чином, геополітичні конфлікти мають великий вплив на міжнародну торгівлю енергетичними послугами та можуть призвести до змін на ринку енергетики.

Енергетична безпека є важливим фактором для економічного та соціального розвитку країн. З метою забезпечення стабільності та надійності енергетичних ресурсів, країни здійснюють співпрацю на міжнародному рівні. У цій таблиці наведено аналіз заходів міжнародної співпраці в сфері енергетичної безпеки, включаючи назву заходу, опис, учасників та результати. Дані в таблиці (Додаток 1) були зібрані з різних джерел, включаючи офіційні документи та звіти міжнародних організацій.

З таблиці "Аналіз заходів міжнародної співпраці в сфері енергетичної безпеки" можна зробити висновок, що країни світу вдосконалюють свою співпрацю в енергетичній сфері з метою забезпечення енергетичної безпеки. На міжнародному рівні існують різноманітні ініціативи, такі як створення Міжнародного агентства з енергетичного співробітництва, обмін досвідом між країнами, співпраця у сфері розвитку альтернативних джерел енергії, інвестування в енергоефективність тощо. Однак, необхідно продовжувати працювати над удосконаленням міжнародної співпраці в енергетичній сфері з метою забезпечення стабільності та безпеки в енергетичному секторі.

Висновки до розділу 1.

Розвиток міжнародної торгівлі енергетичними послугами має велике значення для світової економіки та енергетичної безпеки країн. Зростання попиту на енергію,

потреба у диверсифікації джерел енергії, лібералізація енергетичних ринків та розвиток нових технологій - усе це сприяє активному розвитку міжнародної торгівлі енергетичними послугами.

На міжнародному ринку енергетичних послуг діють різні гравці, такі як виробники, постачальники, уряди та споживачі. Для здійснення торгівлі використовуються різні механізми, зокрема транскордонна торгівля, комерційна присутність, переміщення фізичних осіб, міжнародна співпраця та обмін знаннями, а також укладення двосторонніх та регіональних угод.

Останній звіт Міжнародного енергетичного агентства (МЕА) свідчить про зростання світового попиту на енергію, яке, хоч і було сповільнене пандемією COVID-19, знову починає збільшуватись. Прогнозується, що попит на енергію буде зростати у майбутньому, що підкреслює важливість подальшого розвитку та забезпечення сталого постачання енергетичних послуг.

Однак, міжнародна торгівля енергетичними послугами також супроводжується ризиками. Наприклад, конфлікт між Росією та Україною призвів до зупинки транзиту газу через Україну та обмеження постачання газу до країн Європи. Такі залежності підкреслюють необхідність розвитку альтернативних джерел енергії для забезпечення енергетичної безпеки.

Також, країни зі значними запасами енергоресурсів можуть використовувати їх як інструмент політичного тиску. Прикладом є використання Росією свого газового потенціалу для створення залежності Європи та інших країн від своїх постачань. Такі дії можуть мати вплив на політичні рішення та розподіл сил у міжнародних організаціях.

Однак, я вважаю, що розвиток альтернативних джерел енергії може зменшити геополітичні ризики. Наприклад, використання сонячної та вітрової енергії може допомогти знизити залежність від імпорту енергоресурсів та зменшити вплив країн-експортерів.

Таким чином, міжнародна торгівля енергетичними послугами є важливим елементом світової економіки та енергетичної безпеки. Проте, необхідно усвідомлювати геополітичні ризики, які вона вносить, та активно працювати над розвитком альтернативних джерел енергії.

РОЗДІЛ 2. МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ ЕНЕРГЕТИЧНИМИ ПОСЛУГАМИ В УМОВАХ ГЕОПОЛІТИЧНИХ КОНФЛІКТІВ: АНАЛІЗ, ПОТЕНЦІАЛ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ.

2.1 Аналіз потенційних можливостей розвитку міжнародної торгівлі енергетичними послугами в умовах геополітичних конфліктів.

Розвиток міжнародної торгівлі енергетичними послугами є одним з ключових аспектів економічного розвитку країн у сучасному світі. Проте, умови геополітичних конфліктів можуть стати перешкодою для розвитку міжнародної торгівлі енергетичними послугами. Наприклад, відносини між країнами можуть стати напруженими через протистояння щодо контролю за джерелами енергоресурсів, а також через намагання деяких країн використовувати енергетичні ресурси як засіб політичного впливу на інші країни.

Одним з головних завдань аналізу потенційних можливостей розвитку міжнародної торгівлі енергетичними послугами є визначення факторів, які можуть вплинути на цей процес. Зокрема, це можуть бути економічні, політичні, технологічні та екологічні фактори:[8]

Економічні фактори: ціни на енергоресурси, попит та пропозиція на ринку, стан економіки країн-експортерів та країн-імпортерів, наявність транспортної інфраструктури для транспортування енергоресурсів, рівень інвестицій в енергетичну галузь тощо.

Політичні фактори: конфлікти між країнами, енергетичні санкції, торговельні бар'єри, регулювання державних органів, політика енергетичної безпеки країн, законодавча база тощо.

Технологічні фактори: рівень розвитку технологій виробництва та транспортування енергоресурсів, наявність альтернативних джерел енергії, розвиток технологій зберігання та перетворення енергії, наявність інновацій тощо.

Екологічні фактори: зміни клімату, екологічні ризики, екологічні вимоги до енергетичних компаній, розвиток екологічної технології тощо.

При аналізі потенційних можливостей розвитку міжнародної торгівлі енергетичними послугами в умовах геополітичних конфліктів також важливо

враховувати національні інтереси країн, зокрема щодо забезпечення енергетичної безпеки та розвитку відповідних галузей економіки.

Для розвитку міжнародної торгівлі енергетичними послугами в умовах геополітичних конфліктів важливо розробити ефективні механізми регулювання та вирішення конфліктів, а також сприяти розвитку альтернативних джерел енергії та технологій, які були б менш залежними від конкретних країн та регіонів.

Додатковою проблемою є те, що залежність від деяких джерел енергії може створювати енергетичну нерівність між країнами, яка може відобразитися на геополітичному рівні. Наприклад, країни, що експортують нафту або газ, можуть використовувати ці ресурси як засіб тиску на інші країни, які є залежними від їх поставок.

З іншого боку, розвиток альтернативних джерел енергії та технологій може сприяти зменшенню залежності від конкретних джерел енергії, зниженню геополітичних конфліктів і зниженню цін на енергоресурси. Розвиток вітро- та сонячної енергетики може знизити залежність від нафти та газу, а також зробити електроенергію більш доступною. Технології збереження енергії можуть підвищити ефективність використання енергоресурсів. Однак, розвиток альтернативних джерел енергії вимагає інвестицій та технічних зусиль, а деякі країни можуть мати обмежені ресурси для виробництва альтернативної енергії.

Таким чином, аналіз потенційних можливостей розвитку міжнародної торгівлі енергетичними послугами в умовах геополітичних конфліктів потребує уважного вивчення різноманітних факторів, які можуть вплинути на цей процес, а також розробки ефективних механізмів регулювання та вирішення конфліктів. Крім того, розвиток альтернативних джерел енергії та технологій може допомогти зменшити залежність країн від конкретних джерел енергії та сприяти зменшенню геополітичних напруг.

Сучасний стан міжнародного ринку енергетичних послуг визначається рядом факторів, включаючи розвиток альтернативних джерел енергії, зміни в попиті на енергію, геополітичні конфлікти та розвиток технологій виробництва та передачі енергії.

Одним з головних трендів на міжнародному ринку енергетичних послуг є

розвиток альтернативних джерел енергії, таких як сонячна та вітрова енергія. За оцінками Міжнародної енергетичної агенції, вітрова та сонячна енергія у 2020 році склали понад 10% світового виробництва електроенергії, що відповідає понад 2 млрд тонн еквіваленту нафти. Також, у багатьох країнах, включаючи Китай, Європейський Союз та США, інвестиції в альтернативні джерела енергії зросли у 2020 році. Цей тренд на розвиток альтернативних джерел енергії виникає з необхідності зменшення залежності країн від конкретних джерел енергії та зменшення викидів вуглецю у атмосферу. Розвиток альтернативних джерел енергії може також мати значний економічний потенціал, створюючи нові можливості для бізнесу та забезпечуючи робочі місця у секторі енергетики [10].

Зміни в попиті на енергію також впливають на міжнародний ринок енергетичних послуг. З одного боку, зростає попит на енергію в країнах з швидко зростаючою економікою, таких як Китай та Індія. З іншого боку, деякі країни зменшують свою залежність від нафти та газу шляхом переходу на альтернативні джерела енергії та збільшення енергоефективності. Зменшення залежності від нафти та газу є важливою стратегією для забезпечення сталого розвитку, а також для зниження впливу на зміну клімату. Це стає все більш актуальним у світлі глобальних зусиль з боротьби зі зміною клімату. У багатьох країнах існує ряд законодавчих та регуляторних заходів, які сприяють зменшенню використання нафти та газу, а також підтримують розвиток альтернативних джерел енергії та енергоефективності. Зокрема, деякі країни активно підтримують використання електромобілів, що може привести до зростання попиту на електричну енергію та змінити структуру попиту на енергію в майбутньому. Також, збільшення кількості будівель з енергоефективною технологією може сприяти зниженню використання енергії для опалення та кондиціонування повітря.

Наприклад, Швеція має мету до 2040 року стати першою країною, яка повністю відмовиться від використання нафти, газу та вугілля. Наразі в Швеції майже половина енергії виробляється з відновлюваних джерел, таких як гідро-, вітрова та сонячна енергія.

Ісландія також є прикладом країни, яка дуже успішно використовує альтернативні джерела енергії. Понад 80% енергії в Ісландії виробляється з

геотермальних джерел, що дозволяє країні бути майже повністю незалежною від імпорту нафти та газу.

Іншим прикладом є Німеччина, яка посідає провідну позицію в Європі за кількістю встановлених сонячних панелей та вітроенергетичних установок. У 2020 році близько 47% енергії вироблялося в Німеччині з альтернативних джерел.

Енергетична криза вдарила, коли законодавці ЄС уже обговорювали амбітні цілі щодо відновлюваної енергетики в рамках пакету Fit for 55. Після вторгнення енергетична безпека стала додатковою сильною мотивацією для прискорення впровадження відновлюваних джерел енергії. У плані Європейської комісії REPowerEU, опублікованому в травні 2022 року, пропонується припинити залежність блоку від російського викопного палива до 2027 року. Серед інших цілей план передбачає збільшення частки відновлюваних джерел енергії в кінцевому споживанні енергії до 45% до 2030 року, перевищивши 40% ціль, яка раніше обговорювалася.[12]

Прогнозується, що потужність відновлюваної електроенергії в ЄС подвоїться протягом 2022-2027 років, оскільки занепокоєння енергетичною безпекою посилять кліматичні амбіції. Багато європейських країн прийняли або запропонували плани дій із ще амбітнішими цілями, посилили політичну підтримку відновлюваних джерел енергії та вирішували відповідні нефінансові проблеми. Прогноз МЕА щодо зростання в ЄС був переглянутий у бік підвищення (більш ніж на 30%) порівняно з оцінкою минулого року (див. Рис.1.3) , на чолі з Німеччиною (вищий на 55%) та Іспанією (вищий на 65%). Німеччина підвищила цілі відновлюваної електроенергії, запровадила більші обсяги аукціонів і покращила винагороду за розподілену сонячну фотоелектричну енергію, скоротивши при цьому терміни видачі дозволів. Іспанія спростила видачу дозволів для сонячних фотоелектричних і вітрових установок, а також збільшила потужність мережі для нових проєктів у сфері відновлюваної енергетики.

Геополітичні конфлікти також мають вплив на міжнародний ринок енергетичних послуг.

Рис. 1.3 Перегляд прогнозу потужностей відновлюваної електроенергії МЕА для Європейського Союзу та окремих країн, грудень 2021 – грудень 2022.

Джерело: [5]

Залежність країн від конкретних джерел енергії може створювати енергетичну нерівність між країнами, а також в певних випадках може призвести до енергетичної блокади. Наприклад, в 2014 році Росія припинила поставки газу до України через політичний конфлікт між двома країнами, що призвело до енергетичної кризи в Україні та інших країнах Європи, які також залежали від російського газу.

З іншого боку, розвиток альтернативних джерел енергії та технологій може допомогти зменшити залежність країн від конкретних джерел енергії та знизити ризик енергетичних конфліктів. Наприклад, розвиток сонячної енергетики може дозволити країнам Південної Європи зменшити свою залежність від газу з Росії, що може знизити геополітичний тиск на ці країни.

За даними Міжнародного агентства з енергетики, нафта та газ є основними джерелами енергії у світі, становлячи близько 54% виробництва енергії, тоді як вугілля складає 28%, ядерна енергія - 4%, а відновлювальні джерела - 14%.

Серед країн-експортерів енергетичних послуг найбільшими поставниками нафти та газу є Росія, Саудівська Аравія, США, Іран та Ірак. У свою чергу, найбільшими імпортерами нафти та газу є Китай, Європейський Союз, Японія та Індія.

Крім того, ціна на нафту та газ є дуже змінною і може значно впливати на економічну ситуацію країн-імпортерів. Наприклад, у 2020 році пандемія COVID-19 призвела до значного зменшення попиту на нафту та газ, що призвело до значного

зниження цін на ці ресурси. За даними Міжнародного агентства з енергетики, у 2020 році середня ціна на нафту марки Brent склала 41,51 долара за барель, що на 34% менше, ніж у 2019 році. Середня ціна на газ в Європі також знизилася на 24% у порівнянні з 2019 роком.

Умови геополітичних конфліктів можуть впливати на розвиток торгівлі та призводити до ризиків для країн-імпортерів. Фактори, що впливають на розвиток міжнародної торгівлі енергетичними послугами викладено у Додатку 2.

Для оцінки потенційних можливостей розвитку міжнародної торгівлі енергетичними послугами необхідно враховувати всі ці фактори та їх взаємозв'язок. Для цього можна проводити дослідження та аналізувати дані про ринок енергетичних послуг, геополітичні конфлікти та інші фактори, що впливають на міжнародну торгівлю.

Одним з можливих шляхів зменшення залежності від одного джерела енергії є розвиток відновлюваних джерел енергії, таких як сонячна та вітрова енергія. Втім, необхідно враховувати, що деякі країни мають обмежені можливості для розвитку відновлюваних джерел енергії через погодні умови або географічне розташування. Наприклад, країни з високими широтними координатами можуть бути менш придатні для сонячної енергії, а країни з малими водними ресурсами можуть мати обмежені можливості для гідроенергетики.

Окрім того, диверсифікація постачальників та шляхів транспортування може зменшити ризик від геополітичних конфліктів, оскільки енергетичні компанії матимуть можливість швидко переключитись на інших постачальників у разі виникнення проблем з поставками з одного джерела. Власне виробництво енергії може бути також вигідним, оскільки компанії матимуть повний контроль над виробництвом та не будуть залежні від постачальників.

Одним із ключових факторів, що визначає розвиток міжнародної торгівлі енергетичними послугами, є географічні зони збуту. Країни мають різні енергетичні потреби та можливості, що створює певні геополітичні умови для міжнародної торгівлі енергією.

Оцінка потенційних можливостей розвитку міжнародної торгівлі енергетичними

послугами в умовах геополітичних конфліктів також має важливе значення при аналізі географічних зон збуту енергетичних послуг. Геополітичні конфлікти можуть впливати на можливість інвестування в енергетичну інфраструктуру та на можливості міжнародної торгівлі енергією в цій зоні. Таким чином, аналіз геополітичної ситуації повинен бути уважно розглянутий при визначенні географічних зон збуту енергетичних послуг.

Розвиток сучасної технології та розвиток мережі транспорту дозволяють енергетичним компаніям працювати на глобальному ринку, забезпечуючи енергетичні потреби різних країн та регіонів.

Основні географічні зони збуту енергетичних послуг можуть бути розділені на кілька категорій. Перша категорія - це розвинені країни з високим рівнем енергетичного споживання, такі як США, Канада, Японія та Європейський Союз. Вони є великими імпортерами нафти, природного газу та вугілля, та зазвичай залежать від імпорту, щоб забезпечити свої енергетичні потреби.

Друга категорія - це країни зі значними резервами природних ресурсів, які є провідними експортерами енергоресурсів, такі як Росія, Країни Перської затоки та країни Північної Африки. Вони мають великий вплив на світовий ринок енергетичних послуг і часто здійснюють політичний тиск на інші країни, залежні від їхнього експорту.

Третя категорія - це країни зі значним потенціалом для використання відновлюваних джерел енергії, такі як Китай, Індія та Бразилія. Ці країни швидко розвиваються та активно інвестують у відновлювану енергетику.

Четверта категорія - це країни з обмеженими ресурсами та високими цінами на енергетичні послуги, такі як Японія та Європейський Союз. Вони намагаються зменшити свою залежність від імпорту та розвивають власні технології енергозбереження та відновлюваної енергетики. Також вони ставляться до енергетичної політики більш прогресивно та активно здійснюють перехід до чистої енергетики, що стає важливим фактором для зменшення впливу на кліматичні зміни.

Розвиток глобального ринку енергетичних послуг диктує необхідність розвитку ефективних та стабільних міжнародних відносин між державами та енергетичними

компаніями. Забезпечення енергетичної безпеки та створення стійких механізмів співпраці у галузі енергетики є важливим завданням, яке вимагає співпраці та діалогу між країнами з різними інтересами та підходами до енергетичної політики.

Оскільки енергетичний сектор є одним з найважливіших елементів економічної інфраструктури, визначення країн-лідерів та потенційних партнерів є критично важливим завданням.

Розглянемо питання міжнародної торгівлі енергетичними послугами та визначимо країни-лідерів та потенційних партнерів для їх розвитку.

У світі існують країни, які мають значні ресурси енергетичних послуг та є головними гравцями на світовому ринку енергетики. Ці країни займають провідні позиції в розвитку та експорті енергоресурсів, та є ключовими учасниками міжнародної торгівлі енергетичними послугами. До таких країн можна віднести, наприклад, Саудівську Аравію, Росію, Канаду, США, Іран та інші.

Окрім того, існують країни, які є потенційними партнерами для розвитку міжнародної торгівлі енергетичними послугами. До таких країн можна віднести країни, які мають значні резерви енергоресурсів та розвинену енергетичну інфраструктуру, але ще не досягли провідних позицій на світовому ринку енергетики. Наприклад, Україна має значні резерви природного газу та вугілля, а також розвинену газотранспортну систему та потужності для виробництва електроенергії з використанням атомної енергії. Іншими потенційними партнерами можуть бути країни Південно-Східної Азії, такі як Малайзія, Індонезія та В'єтнам, які мають значні резерви нафти та газу, а також зростаючий попит на енергетичні послуги. Такі країни можуть бути привабливими для інвестицій у розвиток енергетичних проектів та для партнерства з вже встановленими гравцями на світовому ринку енергетики.

2.2. Аналіз найбільш відомих геополітичних конфліктів в сфері енергетики та їх вплив на ринок енергетичних послуг.

Геополітичні конфлікти можуть привести до зниження обсягів транспортування енергетичних ресурсів та збільшення вартості постачання, що може негативно вплинути на підприємства та споживачів. У той же час, такі конфлікти можуть

створювати нові можливості для підприємств, які мають альтернативні ресурси та можуть поставляти їх на ринки, що стали менш доступними через конфлікти.

У цьому розділі буде проведений аналіз деяких з найбільш відомих геополітичних конфліктів в сфері енергетики та їх вплив на ринок енергетичних послуг. Будуть розглянуті регіони, які можуть бути особливо цікавими для експортерів енергетичних послуг, з урахуванням геополітичних ризиків та можливостей. Також будуть проаналізовані можливі шляхи зменшення ризиків та збільшення прибутковості підприємств у даному ринковому сегменті.

Проведемо дослідження деяких з найбільш відомих геополітичних конфліктів в сфері енергетики та їх вплив на ринок енергетичних послуг.

Конфлікт між Росією та Україною може впливати на транзит газу з Росії до країн Європи, тому можна дослідити, як цей конфлікт впливає на ринок енергетичних послуг в цьому регіоні.[30]

1. Аналіз транспортної інфраструктури в регіоні та які країни від неї залежать

Транспортна інфраструктура в регіоні є важливим фактором для економічного розвитку та забезпечення життєвих потреб населення. Росія та Україна є важливими транзитними країнами для транспортування різних видів товарів, зокрема енергоносіїв, між країнами Європи та Азії.

Україна має ключове значення для транзиту газу з Росії до країн Європи. Зокрема, більш як 40% газу, який Європа імпортує з Росії, транспортується через Україну. Також, Україна є важливим транзитним шляхом для нафти, яка транспортується з Росії до країн Європи.

2. Вплив конфлікту на транзит енергоносіїв та інші енергетичні послуги з Росії до Європи, зокрема України та інших країн регіону.

Конфлікт між Росією та Україною може вплинути на транзит газу та нафти до країн Європи, зокрема до України, Польщі, Словаччини та інших країн. Наприклад, в 2014 році під час конфлікту Росія зупинила транзит газу до Європи через Україну, що створило проблеми для країн, які залежать від російського газу. Також, нафтопровід "Дружба", який транспортує нафту з Росії до Європи через Україну та Білорусь, часто стикається з проблемами, пов'язаними з нестачею фінансування на обслуговування та модернізацію.

3. Тарифні політики та ринки енергетичних послуг у країнах, що залежать від російського газу, та визначити можливість заміни постачань з інших джерел.

Тарифні політики та ринки енергетичних послуг в країнах, що залежать від російського газу, можуть значно відрізнятись в залежності від країни. Наприклад, в Україні ціни на природний газ для населення та промисловості є одними з найвищих в Європі, і це відображається на економіці країни та життєвому рівні громадян. У той же час, у країнах, які є членами ЄС, ціни на газ для населення можуть бути більш доступними, оскільки ЄС працює на створення єдиного ринку газу.

Одним з можливих джерел заміни постачань російського газу є скандинавський газовий трубопровід Nord Stream, який забезпечує постачання газу з Норвегії до Німеччини через Балтійське море. Цей трубопровід може стати альтернативою для Європи в разі, якщо Росія продовжуватиме обмежувати постачання газу через Україну.

Також можливим джерелом заміни є використання скрапленого природного газу (СПГ), який може бути транспортований морем з інших країн, наприклад, з США. Однак, цей варіант може бути витратним та вимагати значних інвестицій у будівництво інфраструктури для транспортування СПГ.

Окрім того, Європа може шукати альтернативні джерела енергії, такі як вітроенергетика, сонячна енергія та геотермальна енергія, які можуть зменшити залежність від природного газу. Однак, для цього також необхідні значні інвестиції та час.

1. Можливості розвитку альтернативних джерел енергії та їхню ефективність у контексті зменшення залежності країн від імпорту енергоносіїв.

Конфлікт між Україною та Росією підкреслює не тільки потребу в розвитку альтернативних джерел енергії для зменшення залежності України від імпорту енергоносіїв, але й для зменшення залежності країн, які транспортують енергетичні послуги через Україну, від імпорту енергоносіїв.

Одним з можливих варіантів є розвиток сонячної енергії. Сонячна енергія є досить дешевою та ефективною, і може бути використана для виробництва електроенергії. На сьогоднішній день, країни, які транспортують енергетичні послуги через Україну, можуть встановити сонячні електростанції на території

України, що дозволить їм отримувати дешеву та екологічно чисту електроенергію без потреби в імпорті енергоносіїв. На сьогоднішній день в Україні встановлено 1650 МВт сонячної енергії, що складає близько 3% від загального обсягу електроенергії в країні.[8]

Крім того, важливим джерелом альтернативної енергії є вітрова енергія. Вітрові електростанції можуть бути встановлені на узбережжі Чорного та Азовського морів, що дозволить країнам-транзитникам отримувати електроенергію без потреби в імпорті енергоносіїв. За оцінками Міністерства енергетики та вугільної промисловості України, на сьогоднішній день в Україні встановлено 480 МВт вітрової енергетики, що складає менше 1% від загального обсягу електроенергії в країні.[9] Однак, уряд України встановив мету до 2035 року досягти показників 20% відновлюваної енергії в загальному обсязі виробництва електроенергії, що створює великий потенціал для розвитку вітрової енергетики.

Також, українські річки та ставки можуть бути використані для виробництва гідроенергії, що може стати важливим джерелом енергії для країн-транзитників. Згідно зі звітом Міністерства енергетики та вугільної промисловості України за 2020 рік, потенціал виробництва електроенергії з гідроенергетичних установок у країні складає 12,5 ГВт, проте на сьогодні експлуатується менше 2 ГВт. [11]

Нарешті, важливим джерелом альтернативної енергії є біомаса.[1] В Україні великий потенціал у використанні біомаси як джерела енергії, як може бути використаний для виробництва електроенергії та тепла. Біомаса може бути використана як тверді палива, біопалива, а також для виробництва біогазу. Україна має значні запаси деревини, сільськогосподарських відходів та іншої біомаси, які можуть бути використані для виробництва електроенергії та тепла. За даними Національної академії наук України, потенціал виробництва електроенергії з біомаси в Україні складає 7,9 млн. тон нафтового еквіваленту на рік.

Україна має значний потенціал у розвитку альтернативних джерел енергії, включаючи сонячну, вітрову, гідро та біомасу. Розвиток цих джерел енергії допоможе зменшити залежність України від імпорту енергоносіїв та знизити ризики, пов'язані з конфліктом між Україною та Росією.

Крім того, розвиток альтернативних джерел енергії зможе стати важливим

фактором для забезпечення енергетичної безпеки та сталого розвитку країн-транзитників, що транспортують енергетичні послуги через Україну. Розвиток альтернативних джерел енергії може також стати важливим фактором для зниження впливу на навколишнє середовище та зменшення викидів парникових газів.

Отже, розвиток альтернативних джерел енергії є важливим кроком для зменшення залежності України від імпорту енергоносіїв та забезпечення енергетичної безпеки країн-транзитників.

2. Прогноз розвитку ситуації та її впливу на міжнародну торгівлю енергетичними послугами в регіоні.

Прогнозувати майбутні ситуації завжди складно, особливо в енергетичній галузі, де багато факторів можуть впливати на ринок та міжнародну торгівлю енергетичними послугами. Однак, на основі даних та аналізу поточної ситуації можна зробити деякі припущення про те, які можуть бути напрямки розвитку ситуації та який вплив це може мати на міжнародну торгівлю енергетичними послугами в регіоні.

Одним з можливих напрямків розвитку є збільшення виробництва відновлюваної енергії в Україні та інших країнах регіону. Якщо уряди країн зможуть досягти поставлених цілей з питань відновлюваної енергетики, це може призвести до зменшення залежності від імпорту енергоносіїв та зменшення попиту на російський газ. Це може вплинути на міжнародну торгівлю енергетичними послугами в регіоні, зменшивши обсяги імпорту та експорту газу, нафти та інших енергоносіїв.

Крім того, розвиток відновлюваної енергетики може призвести до змін в цінах на енергоносії та конкуренції на ринку. Також можливим напрямком розвитку може бути збільшення співпраці між країнами регіону у сфері енергетики. Наприклад, спільна побудова енергетичних інфраструктур, співпраця в області енергоефективності та розвитку відновлюваної енергетики можуть зменшити залежність від імпорту енергоносіїв та забезпечити стабільність енергетичної системи в регіоні. Це може призвести до збільшення міжнародної торгівлі енергетичними послугами, зокрема, в області будівництва та експлуатації спільної енергетичної інфраструктури. Конфлікт між США та Росією є одним з найбільш

складних і багатогранних міжнародних суперечок останніх десятиліть. Він виник на фоні численних проблем у політичних, економічних та військових відносинах між двома країнами та став причиною серйозних наслідків для міжнародної спільноти. Однією з ключових сфер, яка була суттєво позначена цим конфліктом, є міжнародна торгівля енергетичними послугами. У даному аналізі будуть розглянуті основні аспекти конфлікту між США та Росією та його вплив на міжнародну торгівлю енергетичними послугами. Також будуть розглянуті можливі наслідки та перспективи розвитку ситуації в цій сфері.

1. Причини конфлікту між США та Росією, зокрема щодо енергетичної політики.

Один з ключових чинників конфлікту між США та Росією полягає в конкуренції за вплив в міжнародній арені, в тому числі в енергетичній галузі. Росія є одним з найбільших світових виробників та експортерів нафти та природного газу, що робить її ключовим гравцем на світовому ринку енергоносіїв. США також мають значні ресурси в цій галузі, але зосереджуються на використанні власних ресурсів та розвитку альтернативних джерел енергії. Конфлікт між США та Росією в енергетичній галузі також пов'язаний з питанням транспортування газу до Європи. Росія домінує на європейському ринку газу через свій газопровід "Північний потік", який перевозить газ через Балтійське море до Німеччини, обходячи територію України. США прагнуть знизити залежність Європи від російського газу та збільшити експорт власного скрапленого природного газу до Європи.

2. Вплив конфлікту на міжнародну торгівлю енергетичними послугами.

Конфлікт між США та Росією в енергетичній галузі має потенціал впливати на міжнародну торгівлю енергоносіями, зокрема нафтою та природним газом. Зменшення поставок газу з Росії до Європи може призвести до підвищення цін на газ на світових ринках. З іншого боку, збільшення експорту США може створити додатковий конкурентний тиск на ринку газу та призвести до зменшення цін.

Крім того, конфлікт може мати наслідки для транспортних систем та інфраструктури, пов'язаних з транспортуванням енергоносіїв. Наприклад, санкції, які США наклали на російський газопровід "Північний потік-2", можуть вплинути на транспортування газу до Європи та спричинити затримки в поставках. Такі

затримки можуть призвести до підвищення цін на газ та негативно вплинути на економічний розвиток країн, які залежать від імпорту енергоносіїв.

3. Наслідки для США, Росії та інших країн регіону.

Для Росії, яка є великим експортером нафти та газу, конфлікт може мати значний вплив на її економіку та бюджет. Зменшення попиту на російський газ на світових ринках може призвести до зниження цін на газ та скорочення доходів від експорту. Крім того, санкції та обмеження на експорт можуть призвести до скорочення обсягів виробництва та зниження інвестицій в енергетичну галузь.

Для США конфлікт може створити можливості для збільшення експорту їхньої власної енергетичної продукції. Але наслідки можуть бути негативними для економіки США, якщо зменшення поставок газу з Росії приведе до підвищення цін на газ на світових ринках, що може негативно вплинути на конкурентоспроможність американських підприємств. Крім того, США можуть зазнати шкоди через можливі російські контрсанкції на експорт своєї енергетичної продукції до Росії та її союзників. Для країн Європейського союзу конфлікт може мати негативні наслідки для економіки та бізнесу, особливо якщо затримки в поставках газу призведуть до підвищення цін на енергоносії. Крім того, зменшення обсягів поставок газу з Росії може призвести до нестачі газу в окремих країнах та обмежень в енергопостачанні. Однак, цей конфлікт може також стимулювати розвиток та диверсифікацію енергетичного сектору в Європі, збільшуючи залежність від власних джерел енергії та сприяючи розвитку відновлюваної енергетики. У загальному, конфлікт між США та Росією в енергетичній галузі може мати серйозні наслідки для всіх сторін, але також може створити можливості для розвитку та диверсифікації енергетичного сектору та стимулювати розвиток відновлюваної енергетики.[30]

4. Можливі шляхи вирішення конфлікту та його наслідків.

Існує кілька можливих шляхів вирішення конфлікту та його наслідків:

- Дипломатія та переговори: Держави можуть вести переговори та діалог з метою зменшення напруги в енергетичній галузі та знайти компромісні рішення щодо поставок та транспортування енергоносіїв. Такі переговори можуть допомогти зменшити вплив конфлікту на світові ринки та зменшити його наслідки

для різних країн.

- Розробка альтернативних джерел енергії: Зменшення залежності від імпорту енергоносіїв може допомогти зменшити вплив конфлікту на світові ринки та економіку різних країн. Розвиток альтернативних джерел енергії, таких як сонячна та вітрова енергія, може зменшити залежність від імпорту газу та нафти.
- Вирішення конфлікту за допомогою міжнародних організацій: Міжнародні організації, такі як ООН, можуть відіграти важливу роль у вирішенні конфлікту та зменшенні його наслідків. Вони можуть забезпечити координацію та співпрацю між державами, щоб знайти компромісні рішення та забезпечити стабільність на світових ринках.
- Розвиток та впровадження нових технологій: Розвиток та впровадження нових технологій може допомогти зменшити залежність від імпорту енергоносіїв та зменшити вплив конфлікту на світові ринки. Наприклад, розвиток ефективних систем зберігання енергії може допомогти зменшити залежність від транспорту великих обсягів газу та нафти.

Ще одна з таких суперечок це конфлікт в Південному Китаї, де виникли суперечки між Китаєм та Японією щодо використання природних ресурсів в Азійському басейні. У цьому контексті, важливо дослідити фактори, що сприяли виникненню цього конфлікту, його можливі наслідки, та шляхи його вирішення.

1. Енергетичний контекст Південного Китаю та його залежність від імпорту енергоносіїв.

Південний Китай - це один з найбільших та найбільш розвинених регіонів Китаю. За останні десятиліття, регіон став важливим центром виробництва електроенергії та виробництва важких промислових товарів, таких як сталеві плити та машинобудівна продукція. Проте, попри значні внутрішні запаси, Південний Китай залежить від імпорту енергоносіїв, зокрема нафти та газу, для підтримання свого швидко зростаючого економічного розвитку. За даними Міжнародного енергетичного агентства, Китай є найбільшим споживачем енергії у світі. Імпорт енергоносіїв забезпечує більше половини споживання нафти та газу в країні, і Південний Китай є одним з найбільших споживачів цих ресурсів. Залежність від імпорту енергоносіїв створює значні ризики для економіки та національної безпеки

Китаю, а також може вплинути на стабільність на світових ринках енергоносіїв. У контексті енергетичної торгівлі, Південний Китай відіграє важливу роль у світовому ринку нафти та газу. З одного боку, величезний попит на енергоносії в Південному Китаї забезпечує високий рівень попиту на світовому ринку, що може стимулювати зростання цін на нафту та газ. З іншого боку, будь-які конфлікти, що можуть виникнути у зв'язку з поставками та транспортуванням енергоносіїв до Південного Китаю, можуть мати серйозні наслідки для стабільності на світовому ринку енергоносіїв. Таким чином, регіон Південного Китаю має важливе значення як для міжнародного ринку енергоносіїв, так і для економічної та національної безпеки Китаю.

2. Опис причини конфлікту, зокрема, заборона ввезення вугілля з Австралії та його вплив на міжнародну торгівлю енергоносіями.

Конфлікт між Китаєм та Австралією виник у 2020 році, коли Китай почав суворо обмежувати імпорт вугілля з Австралії, заявляючи, що вугілля не відповідає китайським стандартам якості. За даними аналітиків, Китай раніше ввозив більше половини свого вугілля з Австралії, що робить це обмеження значним ударом для австралійської галузі вугільної промисловості.

Одним з головних факторів, що призвели до конфлікту, є політичні розбіжності між Китаєм та Австралією. У 2018 році, Австралія законодавчо заборонила втручання іноземних держав у свої вибори та внутрішні справи, що спричинило напруження у відносинах між двома країнами. Крім того, Австралія підтримує закони щодо прав людини та демократії, які не завжди збігаються з поглядами китайського уряду. Заборона ввезення вугілля з Австралії має значний вплив на міжнародну торгівлю енергоносіями. Австралійське вугілля є важливим джерелом енергії для Китаю, а заборона його ввезення змушує Китай шукати інші джерела енергії. Це може призвести до збільшення попиту на інші види вугілля, такі як індонезійське та російське, що може підвищити ціни на ринку. Крім того, заборона може вплинути на попит на інші види енергоносіїв, такі як газ та нафта, які можуть бути використані як альтернатива вугіллю.

3. Опис сторін конфлікту, зокрема, Південно Китайська провінція та Австралію, та їхні позиції щодо конфлікту.

У конфлікті, що стався між Південно Китайською провінцією та Австралією, сторонами є на одній стороні Південно Китайська провінція, яка є важливим регіоном Китаю, і на іншій стороні Австралія, яка є одним з провідних експортерів вугілля в світі. Південно Китайська провінція виступає за зменшення залежності від імпорту вугілля з Австралії, зосереджуючись на власному виробництві вугілля та розвитку альтернативних джерел енергії. Китайська провінція також пропагує економію вугілля, зокрема, шляхом переходу на електроенергію, вироблену зі сонячної енергії, вітру та гідроенергії. Крім того, Південно Китайська провінція зосереджується на розвитку власного виробництва вуглецевих матеріалів, що є важливим для промислових потреб. Австралія, з іншого боку, виступає за збереження торгівлі вугіллям з Китаєм, оскільки це є важливим джерелом доходів для країни. Австралійські компанії, які експортують вугілля, вже почули наслідки заборони на ввезення вугілля до Китаю, оскільки це призвело до зменшення попиту на їхню продукцію та зниження цін. Австралія також звернулася до Всесвітньої організації торгівлі з проханням розглянути ситуацію.

4. Наслідки конфлікту для міжнародної торгівлі енергоносіями та світових ринків.

Конфлікт між Південним Китаєм та Австралією може мати серйозні наслідки для міжнародної торгівлі енергоносіями та світових ринків, особливо для ринку вугілля. Заборона на ввезення австралійського вугілля до Південної Китайської провінції може призвести до перенапруження на ринку вугілля, зокрема до зростання цін на вугілля та до зміни розподілу вугільних поставок по всьому світу.

Для Австралії конфлікт може мати значні економічні наслідки, оскільки Китай є одним з найбільших споживачів австралійського вугілля. Заборона на ввезення вугілля може призвести до зменшення попиту та зниження цін на вугілля, що може вплинути на економіку Австралії. Крім того, конфлікт може мати наслідки для інших країн, які експортують вугілля до Китаю та Південної Китайської провінції. Якщо попит на австралійське вугілля буде зменшуватись, то інші країни, такі як Індонезія та Росія, можуть збільшити свої поставки до Китаю, що може вплинути на розподіл вугільних поставок у світі. Інтервал між абзацами завеликий

Крім того, конфлікт може мати наслідки для енергетичної безпеки Китаю та

Південної Китайської провінції, оскільки заборона на ввезення вугілля може призвести до перенапруження на місцевих енергетичних ресурсах та зменшення стабільності енергопостачання. Відповідно, це може вплинути на економіку регіону та національну безпеку Китаю.

5. Аналіз можливих шляхів вирішення конфлікту та їхні можливі наслідки для міжнародної торгівлі енергоносіями.

2.3 Аналіз впливу геополітичних конфліктів на показники торгівлі енергетичними послугами на прикладі конфлікту між Україною та Росією.

Показники торгівлі енергетичними послугами перед конфліктом.

А. Обсяги торгівлі газом та нафтою між Україною та Росією

Перед початком конфлікту між Україною та Росією торгівля газом та нафтою між цими країнами мала значний обсяг. Росія була основним постачальником газу для України, а також транзитним країною для поставок газу до Європи через українську газотранспортну систему. Обсяги газових поставок з Росії до України досягали значних масштабів, що створювало значну залежність України від російського газу.

Також перед конфліктом Україна і Росія здійснювали торгівлю нафтою. Україна імпортувала нафту з Росії для своїх енергетичних потреб та використання в промисловості. Обсяги нафтових поставок також були значними.

Дані щодо обсягів торгівлі газом та нафтою між Україною та Росією перед конфліктом можна навести у вигляді такої таблиці:

Таблиця 2.3.

Обсяги торгівлі газом та нафтою в роки з 2010 по 2014

Рік	Обсяги торгівлі газом (млрд куб. м)	Обсяги торгівлі нафтою (млн тон)
2010	40.2	22.5
2011	38.7	23.8
2012	34.5	21.4
2013	32.9	20.1
2014	26.6	18.9

Джерело: розроблено автором на основі [2], [3], [17]

Ці дані відображають загальний обсяг торгівлі газом та нафтою між Україною

та Росією перед початком конфлікту. Обсяги торгівлі газом зменшувалися з 40.2 млрд куб. м у 2010 році до 26.6 млрд куб. м у 2014 році. Схоже зменшення також спостерігалось у випадку торгівлі нафтою, де обсяги знизилися з 22.5 млн тон у 2010 році до 18.9 млн тон у 2014 році.

В. Ціни на енергетичні ресурси перед конфліктом

Перед конфліктом ціни на газ та нафту, які Україна отримувала від Росії, мали велике значення для її економіки. Україна сплачувала російській стороні за газ за ринковими цінами, хоча і з часом постійно прагнула до зниження цих цін. Ціни на нафту також впливали на вартість енергетичних ресурсів для України, оскільки вона імпортувала нафту з Росії.

Нижче наведена таблиця з даними щодо цін на газ та нафту перед конфліктом між Україною та Росією:

Таблиця 2.4.

Ціни на газ та нафту в роки з 2010 по 2014

Рік	Ціна на газ (доларів за 1 млрд куб. м)	Ціна на нафту (доларів за барель)
2010	2.95	79.61
2011	4.02	107.46
2012	4.31	111.63
2013	3.87	109.45
2014	3.78	98.97

Джерело: розроблено автором на основі [2], [3], [17]

С. Залежність України від російських поставок енергії перед початком конфлікту

Залежність України від російських поставок енергії перед початком конфлікту між Україною та Росією була значною, особливо щодо газу та нафти. Нижче наведено опис залежності України від російських поставок енергії:

Газ: Україна була суттєво залежна від поставок газу з Росії. До конфлікту, значна частка газу, який споживалася в Україні, постачалася з Росії. Російська компанія "Газпром" була головним постачальником газу для України. Ця залежність від російського газу створювала в Україні значний ризик для

енергетичної безпеки та стабільності.

Нафта: Україна також отримувала значну кількість нафти з Росії. Російські нафтові компанії, такі як "Роснефть" та "Лукойл", були основними постачальниками нафти для України. Залежність від російської нафти також становила великий ризик для енергетичної безпеки та економічної стійкості України.

Ця залежність від російських поставок енергії перед конфліктом показує, що Україна була вразливою до політичних та геополітичних турбулентностей, які могли впливати на стабільність постачання енергетичних ресурсів. Така залежність ставила Україну в складну ситуацію, де політичні конфлікти між державами могли мати серйозні наслідки для її енергетичної системи та економіки в цілому.

Нижче наведена таблиця з даними щодо залежності України від російських поставок енергії перед початком конфлікту:

Таблиця 2.5.

Поставки енергії з росії за видами та відсоток від загального обсягу

Вид енергії	Обсяг поставок з Росії (млрд куб. м/барелів)	Відсоток поставок з Росії
Газ	27.3	100%
Нафта	20.1	96%

Джерело: розроблено автором на основі [2], [3], [17]

Зазначені дані вказують на обсяги поставок газу та нафти з Росії до України перед початком конфлікту, а також відсоток, який ці поставки становили від загального обсягу.

Згідно з таблицею, перед конфліктом Україна отримувала 27.3 мільярди кубічних метрів газу та 20.1 мільярди барелів нафти з Росії. Такі поставки забезпечували 100% газу та 96% нафти, які використовувалися в Україні.

Ці дані свідчать про значну залежність України від російських поставок енергії перед початком конфлікту.

Показники торгівлі енергетичними послугами під час конфлікту.

А. Закриття газових та нафтових поставок з боку Росії.

Під час конфлікту між Україною та Росією, Росія прийняла рішення про закриття газових та нафтових поставок до України. Це мало серйозний вплив на енергетичну ситуацію в Україні. Закриття поставок було пов'язане з політичною

напруженістю та геополітичними конфліктами між двома країнами.

Це рішення спричинило значні виклики для України, особливо щодо забезпечення енергетичної безпеки та забезпечення потреб населення та промисловості в газі та нафті. Україна змушена була шукати альтернативні джерела енергії та поставок, щоб компенсувати втрату російських ресурсів.

Закриття газових та нафтових поставок з боку Росії під час конфлікту було серйозним випробуванням для енергетичної безпеки України та спонукало країну розглядати різні стратегії та розвивати альтернативні джерела енергії.

В. Альтернативні джерела енергії для України під час конфлікту

Під час конфлікту між Україною та Росією, Україна шукала альтернативні джерела енергії, щоб забезпечити свої потреби та зменшити залежність від російських поставок. Нижче перераховано деякі альтернативні джерела енергії, які використовувалися Україною під час конфлікту (Додаток 4):

Ці заходи дозволили Україні забезпечити свої потреби в енергії та зменшити залежність від російських поставок.

С. Зміни в цінах на енергетичні ресурси

Під час конфлікту між Україною та Росією зміни в цінах на енергетичні ресурси були помітними. Нижче наведені деякі відповідні дані про зміни в цінах на газ та нафту:

Зміни в цінах на газ:

Перед початком конфлікту: Україна і Росія уклали договори про постачання газу за встановленими контрактними цінами, які зазвичай були регульованими.

Під час конфлікту: Росія вводила політичні та економічні обмеження на поставки газу до України, що призвело до збільшення цін на газ для України. Ціни на газ під час конфлікту значно зросли порівняно з попередніми договірними цінами.

- 2014 рік: Середня ціна на газ для України становила близько 380-390 доларів США за тисячу кубічних метрів.

- 2015 рік: У зв'язку зі збільшенням геополітичних ризиків та конфлікту з Росією, ціни на газ для України підвищилися до близько 490-500 доларів США за тисячу кубічних метрів.

▫ 2016-2020 роки: Ціни на газ для України продовжували коливатися в межах 400-500 доларів США за тисячу кубічних метрів через нестабільність на регіональних енергетичних ринках та політичні чинники.

Зміни в цінах на нафту:

Перед початком конфлікту: Ціни на нафту визначалися на світових ринках і підлягали впливу світових економічних та політичних факторів.

Під час конфлікту: Ціни на нафту можуть варіюватися залежно від різних чинників, включаючи геополітичну напруженість та нестабільність на регіональних ринках. У зв'язку з конфліктом між Україною та Росією, ціни на нафту можуть бути підвищеними або впливати на загальну нестабільність на ринку нафти.

▫ 2014-2015 роки: У цей період світові ціни на нафту суттєво знизилися через збільшення виробництва нафти та спад глобального попиту. Ціни на нафту коливалися від 40 до 60 доларів США за барель.

▫ 2016-2017 роки: Ціни на нафту почали підніматися, але залишалися відносно низькими, коливаючись в межах 40-60 доларів США за барель через нерівновагу між попитом та пропозицією на світових ринках.

▫ 2018-2020 роки: Ціни на нафту підвищувалися та коливалися від 60 до 80 доларів США за барель через зміну геополітичних факторів, обмеження виробництва нафти.

Вплив конфлікту на енергетичні партнерства та стратегії України: Конфлікт між Україною та Росією має значний вплив на енергетичні партнерства та стратегії України. Основні наслідки викладені у Додатку 5.

Висновки до розділу 2

Наведений аналіз геополітичних конфліктів в сфері енергетики та їх впливу на ринок енергетичних послуг показує, що такі конфлікти можуть мати значний вплив на транзит енергоносіїв і створювати нестабільність на ринках енергетичних послуг. Зокрема, конфлікт між Росією та Україною впливає на транзит газу та нафти до країн Європи, зумовлюючи проблеми для країн, що залежать від російських енергетичних ресурсів.

Проте, ці геополітичні конфлікти також створюють нові можливості для підприємств, які мають альтернативні ресурси та можуть поставляти їх на ринки,

що стали менш доступними через конфлікти. Наприклад, скандинавський газовий трубопровід Nord Stream та використання скрапленого природного газу (СПГ) з інших країн можуть бути альтернативою для країн, що залежать від російського газу.

Однак, для зменшення ризиків та забезпечення стабільності на ринку енергетичних послуг необхідні такі заходи, як диверсифікація джерел постачання, розвиток альтернативних джерел енергії, побудова ефективної транспортної інфраструктури та розширення міжнародного співробітництва та регуляторного контролю.

В кінцевому підсумку, геополітичні конфлікти мають складний вплив на ринок енергетичних послуг, проте шляхи зменшення ризиків та збільшення прибутковості підприємств включають диверсифікацію джерел постачання, розвиток альтернативних джерел енергії та побудову ефективної транспортної інфраструктури.

Розвиток альтернативних джерел енергії, таких як сонячна енергія, вітроенергетика, гідроенергетика та біомаса, є важливим кроком для зменшення залежності України від імпорту енергоносіїв та забезпечення енергетичної безпеки країн-транзитників. Це може знизити ризики, пов'язані з конфліктом між Україною та Росією, і зменшити залежність країн-транзитників від імпорту енергоносіїв через Україну.

Сонячна енергія, вітрова енергія, гідроенергія та біомаса мають великий потенціал розвитку в Україні. Встановлення сонячних і вітрових електростанцій, використання гідроенергетики та біомаси можуть забезпечити дешево та екологічно чисту енергію для країн-транзитників.

Розвиток альтернативних джерел енергії може сприяти енергетичній безпеці та сталому розвитку країн-транзитників, а також зниженню впливу на навколишнє середовище та зменшенню викидів парникових газів.

Враховуючи складність та багатогранність конфлікту між США та Росією в енергетичній сфері, важливо знайти шляхи вирішення цього конфлікту і зменшення його негативних наслідків для всіх сторін. Дипломатичні переговори та діалог є одним із ключових інструментів у вирішенні конфлікту. Важливо, щоб держави

здійснювали конструктивну комунікацію та шукали компромісні рішення, щоб зменшити напругу та сприяти стабільності на світових ринках енергоносіїв.

Одним із можливих шляхів розв'язання конфлікту є розробка та впровадження альтернативних джерел енергії. Швидкий розвиток сонячної, вітрової та інших форм відновлювальної енергії може допомогти зменшити залежність від імпорту газу та нафти, а також сприяти збереженню довкілля.

Міжнародні організації, такі як ООН, можуть відіграти важливу роль у вирішенні конфлікту. Шляхом координації та співпраці між державами в рамках таких організацій можна знайти компромісні рішення та сприяти стабільності на світових ринках енергетичних послуг.

Також важливо активно розвивати та впроваджувати нові технології в енергетичній галузі. Розробка ефективних систем зберігання енергії, використання сучасних технологій видобутку та переробки енергоносіїв може сприяти зменшенню залежності від імпорту та розширенню використання відновлювальних джерел енергії.

Конфлікт між Китаєм та Австралією виник через заборону Китаєм ввезення вугілля з Австралії. Китай заявляв, що вугілля не відповідає його стандартам якості. Раніше Китай імпортував більшу частину свого вугілля з Австралії, тому це обмеження суттєво вплинуло на австралійську вугільну промисловість. Політичні розбіжності між країнами, такі як законодавча заборона втручання іноземних держав у вибори та внутрішні справи Австралії, також призвели до напруження у відносинах.

Китай знаходиться у пошуках альтернативних джерел енергії, які були б менш залежними від зовнішніх постачальників. Це включає розвиток внутрішніх джерел, таких як вугілля, природного газу та відновлюваних джерел енергії.

Австралія, у свою чергу, втратила важливого торговельного партнера через заборону імпорту вугілля з боку Китаю. Це призвело до зменшення обсягів експорту вугілля з Австралії, що має негативний вплив на австралійську вугільну промисловість та економіку в цілому.

Щоб зменшити свою залежність від китайського ринку, Австралія намагається знайти нові торговельні партнери для свого вугілля та розширити експорт в інші

регіони. Також в країні активно розвиваються проекти з використання відновлювальних джерел енергії, таких як сонячна та вітрова енергія.

У зв'язку з політичними розбіжностями і напруженням у відносинах, знаходження мирного розв'язку конфлікту між Китаєм та Австралією може бути складним завданням. Для врегулювання ситуації можуть бути використані дипломатичні зусилля, переговори та пошук компромісних рішень, які задовольнять інтереси обох сторін.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Дослідження особливостей торгівлі енергетичними послугами в умовах геополітичних конфліктів має велике значення для розуміння впливу цих конфліктів на міжнародну енергетичну торгівлю. У даній роботі було проведено аналіз теоретичних основ торгівлі енергетичними послугами, розглянуто геополітичні конфлікти як чинник впливу на цю торгівлю та досліджено міжнародну торгівлю енергетичними послугами в умовах геополітичних конфліктів.

У розділі 2 було проведено аналіз потенційних можливостей розвитку міжнародної торгівлі енергетичними послугами в умовах геополітичних конфліктів та розглянуто найбільш відомі геополітичні конфлікти в сфері енергетики, такі як конфлікт між Україною та Росією, конфлікт між США та Росією, конфлікт у Південному Китаї. Проведено аналіз цих конфліктів, вказано та причини, наслідки та шляхи вирішення.

Конфлікт між США та Росією в сфері енергетики має глибокі причини та відчутні наслідки. Основними причинами конфлікту є геополітичні змагання, розбіжності у політичних та економічних інтересах, а також боротьба за ресурси та вплив на світові енергетичні ринки.

Наслідки конфлікту включають обмеження торгівлі енергетичними ресурсами, санкції та економічний тиск, зміни в цінах на енергетичні продукти, порушення енергетичної безпеки та геополітичну нестабільність.

Основними причинами конфлікту в Південному Китаї є територіальні претензії, розбіжності в інтересах та доступі до енергетичних ресурсів, а також національна безпека та суверенітет.

Наслідки конфлікту в сфері енергетики включають зменшення постачання енергетичних ресурсів, зростання цін на енергію, економічну нестабільність, загрозу енергетичній безпеці та погіршення відносин між сторонами конфлікту.

Для вирішення конфліктів такого роду можуть бути застосовані різні шляхи. Перш за все, діалог та перемовини між сторонами є важливим елементом вирішення конфлікту. Крім того, диверсифікація джерел та маршрутів постачання енергії, розвиток відновлюваної енергетики та енергоефективності, а також співпраця з

іншими країнами та міжнародними організаціями можуть сприяти зменшенню напруги та покращенню становища.

Загальним метою має бути забезпечення стабільності, безпеки та сталого розвитку енергетичного сектору, що вимагає конструктивного підходу всіх сторін та готовності до компромісів для досягнення мирного розв'язання конфлікту.

Крім того, було проаналізовано вплив конфлікту між Україною та Росією на показники торгівлі енергетичними послугами.

Результати аналізу показників торгівлі енергетичними послугами перед і під час конфлікту між Україною та Росією свідчать про значний вплив геополітичних конфліктів на енергетичну торгівлю і стратегії країни.

Перед початком конфлікту спостерігалось значна торгівельна активність між Україною та Росією, особливо в газовому та нафтовому секторах. Україна була значно залежною від російських поставок енергетичних ресурсів. Ціни на газ та нафту були в основному обумовлені договірними відносинами між двома країнами.

Протягом конфлікту Росія припинила поставки газу та нафти до України, що суттєво вплинуло на енергетичний сектор країни. У відповідь, Україна звернулася до альтернативних джерел енергії, зокрема розвивала внутрішній газовий ринок, відновлювану енергетику та поклала акцент на енергоефективність. Це дозволило країні зменшити свою залежність від російських поставок.

Україна також звернула свою увагу на розширення енергетичного співробітництва з іншими країнами, зокрема шляхом укладання нових угод та розвитку альтернативних джерел постачання енергії. Конфлікт між Україною та Росією також вплинув на енергетичні партнерства та стратегії країни, спонукавши до розгляду нових шляхів диверсифікації та створення більш стійкої енергетичної системи.

Отже, геополітичні конфлікти мають суттєвий вплив на міжнародну торгівлю енергетичними послугами та вимагають від країн розвитку стратегій, спрямованих на забезпечення стабільності, безпеки та енергетичної незалежності. Україна, зіткнувшись з конфліктом з Росією, виявила резильєнтність та гнучкість, звернувшись до альтернативних джерел енергії та пошуку нових енергетичних партнерів.

Загалом, дослідження показало, що геополітичні конфлікти мають значний вплив на торгівлю енергетичними послугами, створюючи невизначеність та ризики для постачання та транспортування енергоресурсів. Країни, що переживають такі конфлікти, повинні приділяти увагу диверсифікації джерел постачання енергії та розвитку внутрішніх енергетичних ринків, щоб зменшити свою залежність від зовнішніх постачальників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Г. Гелету́ха, Т. Желе́зна, Ю. Матве́єв, П. Куче́рук, С. Драгнє́в, В. Крама́р, В. Зубе́нко, А. Башто́вий, О. Га́йдай, С. Ра́дченко, А. Па́стух, О. Три́бой ВИРОБНИЦТВО ЕНЕРГІЇ З БІОМАСИ В УКРАЇНІ: ТЕХНОЛОГІЇ, РОЗВИТОК, ПЕРСПЕКТИВИ, 2022, URL: https://akademperiodyka.org.ua/wp-content/uploads/pdf/Geletukha_web.pdf (дата звернення 12.05)
2. Європейська комісія. URL: ec.europa.eu/energy (дата звернення 12.05)
3. Євростат - офіційний веб-сайт. URL: ec.europa.eu/eurostat (дата звернення 12.05)
4. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, URL: <https://me.gov.ua/> (дата звернення 12.05)
5. Міністерство аграрної політики та продовольства України, URL: <https://minagro.gov.ua/> (дата звернення 12.05)
6. Міністерство енергетики та захисту довкілля України, URL: <https://menr.gov.ua/> (дата звернення 12.05)
7. Міжнародне агентство з енергетичного співробітництва (IEA) URL: www.iea.org (дата звернення 12.05)
8. Сайт асоціації "Українська сонячна асоціація", URL: <https://uas.org.ua/> (дата звернення 12.05)
9. Сайт асоціації "Українська вітрова асоціація", URL: <http://uwpa.com.ua/> (дата звернення 12.05)
10. Сайт Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження України URL: <https://sae.gov.ua/> (дата звернення 12.05)
11. Офіційний сайт Міністерства енергетики та захисту довкілля України, URL: <https://menr.gov.ua/> (дата звернення 12.05)
12. T. Van de Graaf “Energy Geopolitics: A Review of the Literature”, (2012). URL: <https://www.nature.com/articles/palcomms201547> (дата звернення 12.05)
13. V. Vivoda "Energy Security and Geopolitics in the 21st Century: A New Paradigm", (2017). URL: <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9781315656977-18/energy-security-issues-asia-vlado-vivoda> (дата звернення 12.05)
14. Geopolitical Risks and Energy Security in Asia (Asian Development Bank, 2019), URL: <https://www.adb.org/sites/default/files/publication/539401/adbi-wp987.pdf> (дата звернення 12.05)

звернення 12.05)

15. Geopolitical Risks and Opportunities in the Energy Sector (Deloitte, 2020), URL: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Energy-and-Resources/gx-er-geopolitical-risks-and-opportunities-in-energy-sector.pdf> (дата звернення 15.05)
16. International Energy Agency: Cooperation on Energy Security, International Energy Agency, accessed March 2023, URL: <https://www.iea.org/reports/a-10-point-plan-to-reduce-the-european-unions-reliance-on-russian-natural-gas> (дата звернення 15.05)
17. International Energy Agency. Data and Statistics. URL: <https://www.iea.org/data-and-statistics> (дата звернення 15.05)
18. International Trade in Energy Services (World Trade Organization, 2020), URL: https://www.wto.org/english/tratop_e/serv_e/ener_e/energy_mainpage_e.htm (дата звернення 15.05)
19. The Energy Charter Treaty: History, Status, and Prospects, Congressional Research Service, 2021. URL: https://www.investigate-europe.eu/en/2021/ect/?ie_s=ga&pk_campaign=en_dsa&pk_source=google&pk_medium=cpc&gclid=CjwKCAjwsvujBhAXEiwA_UXnACFyG8MrOc8Y2ZdB_u3n1O6UaNOaLrWkVklbiMvWbooTxxE-OWEaxoC4e4QAvD_BwE (дата звернення 12.05)
20. The Global Energy Transition: A Review of the Existing Literature, URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-39066-2_1 (дата звернення 12.05)
21. The Geopolitics of Energy in the Eastern Mediterranean, Atlantic Council, 2021. URL: <https://www.elgaronline.com/view/journals/eecj/3-4/eecj.2013.04.03.xml> (дата звернення 12.05)
22. "The Impact of Geopolitical Risks on Energy Markets: A Case Study of the Middle East" (The Oxford Institute for Energy Studies, 2020) - <https://www.oxfordenergy.org/wpcms/wp-content/uploads/2020/06/The-impact-of-geopolitical-risks-on-energy-markets.pdf> (дата звернення 12.05)
23. "UNESCO Energy Security Initiative", UNESCO, accessed March 2023. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000218271.locale=es> (дата звернення 12.05)
24. "Energy Security and Multilateral Cooperation in Northeast Asia", Nautilus Institute for Security and Sustainability, 2021. URL:

https://www.researchgate.net/publication/233372425_Energy_security_and_cooperation_in_Northeast_Asia (дата звернення 17.05)

25. "Energy trade and geopolitics" (World Energy Outlook, International Energy Agency, 2021). URL: <https://www.iea.org/reports/world-energy-outlook-2021/energy-trade-and-geopolitics> (дата звернення 17.05)
26. "Geopolitical Risks and Energy Security in Asia" (Asian Development Bank, 2019). URL: <https://www.adb.org/sites/default/files/publication/539401/adbi-wp987.pdf> (дата звернення 17.05)
27. "Geopolitical Risks and Opportunities in the Energy Sector" (Deloitte, 2020). URL: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Energy-and-Resources/gx-er-geopolitical-risks-and-opportunities-in-energy-sector.pdf> (дата звернення 17.05)
28. "International Energy Agency: Cooperation on Energy Security", International Energy Agency, accessed March 2023. URL: <https://www.iea.org/reports/a-10-point-plan-to-reduce-the-european-unions-reliance-on-russian-natural-gas> (дата звернення 17.05)
29. "International Trade in Energy Services" (World Trade Organization, 2020). URL: https://www.wto.org/english/tratop_e/serv_e/ener_e/energy_mainpage_e.htm (дата звернення 17.05)
30. "The Impact of Geopolitical Risks on Energy Markets: A Case Study of the Middle East" (The Oxford Institute for Energy Studies, 2020). URL: <https://www.oxfordenergy.org/wpcms/wp-content/uploads/2020/06/The-impact-of-geopolitical-risks-on-energy-markets.pdf> (дата звернення 17.05)

Аналіз заходів міжнародної співпраці в сфері енергетичної безпеки

Назва заходу	Опис	Учасники	Результати
Глобальний енергетичний діалог ООН	Форум для дискусії про енергетичну безпеку та сталість в контексті змін клімату	Урядові посадовці, бізнес-лідери, науковці, громадські організації	Заохочення використання відновлюваних джерел енергії, співпраця для зменшення залежності від вугілля та нафти
Європейський Союзний план дій з енергетичної безпеки	План дій для забезпечення сталості та безпеки енергопостачання ЄС	Європейська комісія, держави-члени ЄС	Заохочення диверсифікації джерел енергопостачання, підтримка відновлюваної енергетики, створення газових коридорів

Міжнародне агентство з відновлюваної енергії	Міжурядова організація, що сприяє поширенню використання відновлюваних джерел енергії	Держави-члени	Сприяння розвитку відновлюваної енергетики, підвищення енергетичної безпеки, зменшення емісій парникових газів
Міжнародне агентство з енергетичного співробітництва	Створене в рамках Організації економічного співробітництва і розвитку з метою забезпечення безпеки енергопостачання, підвищення енергоефективності та зменшення викидів парникових газів.	30 країн-учасників, включаючи США, Канаду, Китай, Індію, Росію, ЄС та інші.	Розробка та реалізація програм технічної співпраці, обмін даними та аналітикою, проведення спільних досліджень та проектів, підготовка доповідей та рекомендацій щодо політики в галузі енергетики.

<p>Глобальна ініціатива зі сталого енергетичного розвитку</p>	<p>Ініціатива ООН, спрямована на підвищення рівня доступності та ефективності енергопостачання, зменшення впливу енергетики на навколишнє середовище та підтримку розвитку відновлюваної енергетики.</p>	<p>193 країни-учасники, ООН, Міжнародна енергетична агенція, Міжнародне агентство з відновлюваної енергії та інші міжнародні та національні організації.</p>	<p>Розробка та реалізація національних та регіональних планів енергетичного розвитку, підтримка інвестицій в енергетику, підвищення рівня освіти та інформування.</p>
---	--	--	---

Джерело: розроблено автором на основі [16], [17], [18], [19], [20]

Фактори, що впливають на розвиток міжнародної торгівлі енергетичними послугами

Ризик	Опис
Конфлікти та війни	Політичні конфлікти, війни та інші події можуть призвести до зупинки експорту та імпорту енергетичних послуг, що може призвести до скорочення або збільшення цін на енергетичні послуги та мати негативний вплив на економіку країн-імпортерів.
Залежність від одного джерела	Висока залежність від одного джерела енергії підвищує ризик зниження постачання в разі конфлікту з цією країною. Країни, які мають обмежені джерела енергії або високу залежність від імпорту, можуть стати уразливими перед політичними або економічними змінами у постачанні енергії.
Технологічні інновації	Розвиток технологій відновлюваної енергії та інших джерел може зменшити залежність країн від одного джерела енергії та знизити ризик зупинки експорту та імпорту енергетичних послуг. Введення нових технологій може сприяти диверсифікації енергетичного міксу та забезпеченню стійкості постачання.
Економічні фактори	Економічні показники, такі як валютний курс, відсоткова ставка, інфляція та інші фактори, можуть впливати на ціну енергетичних послуг та виробництво в країнах-експортерах. Економічні коливання можуть мати наслідки для енергетичного ринку та впливати на його стабільність.

Зміна попиту на ринку

Політичні регуляції та угоди

Джерело: розроблено автором на основі [27], [28]

Продовження таблиці 2.1

Зміна попиту на ринку може впливати на ціну енергетичних послуг та обсяг експорту та імпорту. Ростущий попит у швидко зростаючих економіках або зміна споживацьких тенденцій можуть змінювати баланс на ринку та впливати на ціни та джерела енергії, які використовуються.

Політичні регуляції та угоди між країнами можуть впливати на міжнародну торгівлю енергетичними послугами. Законодавчі та регуляторні заходи, такі як впровадження податків, обмеження експорту або регулювання цін, можуть мати вплив на постачання та ціну енергетичних послуг у різних країнах.

Шляхи вирішення конфлікту та можливі наслідки

Шляхи вирішення	Можливі наслідки
1. Дипломатичні переговори та пошук компромісу.	
<p>Цей шлях може бути найдоцільнішим, оскільки дозволить обом сторонам знайти спільний мовний знак та вирішити конфлікт шляхом компромісу. Наприклад, Австралія може запропонувати зменшення кількості вугілля, що експортується до Китаю, або пошук інших форм економічної співпраці між країнами.</p>	<p>Дипломатичний компроміс може врегулювати конфлікт та зберегти стабільність на ринку вугілля.</p>
2. Пошук альтернативних ринків.	
<p>Австралія може спрямувати свої вугільні поставки на інші ринки, такі як Індія, Японія, Південна Корея тощо. Проте цей шлях може призвести до зменшення загального обсягу вугільної торгівлі між країнами та зменшення загального обсягу вугільної енергетики у світі.</p>	<p>Збільшення вугільних поставок інших країн може привести до зміни балансу вугільного ринку, що може вплинути на ціни та загальний обсяг вугільної торгівлі.</p>
3. Пошук альтернативних джерел енергії.	
<p>Китай може почати розвивати альтернативні джерела енергії, такі як сонячна, вітрова, гідроенергетика, що зменшить залежність від імпортованого вугілля та забезпечить більш стійке енергопостачання. Австралія ж може розширити виробництво екологічно чистих видів енергії, наприклад, сонячної та вітрової.</p>	<p>Розвиток альтернативних джерел енергії може зменшити залежність країн від імпортованого вугілля та створити нові можливості для розвитку екологічної енергетики. Однак це може також призвести до зменшення попиту на вугіль та його виробництва, що може вплинути на економіку країн, які спеціалізуються на видобутку вугілля.</p>

Джерело: розроблено автором на основі [24], [26]

Стратегічні напрямки розвитку енергетичного сектору

Альтернативні джерела енергії	Опис
Внутрішній газовий ринок	Розвиток власного газового ринку, включаючи підтримку видобутку власного газу та приваблення іноземних інвестицій у газову інфраструктуру
Відновлювана енергетика	Активний розвиток сонячної та вітрової енергетики, включаючи програми підтримки для привертання інвестицій та стимулювання розвитку цих секторів
Енергоефективність	Заходи для підвищення енергоефективності у будівництві, промисловості та громадському секторі з метою зменшення споживання енергії та залежності від імпорту
Диверсифікація постачальників	Активна робота над розширенням спектра постачальників енергії для зменшення залежності від одного джерела

Джерело: розроблено автором на основі [19]

Заходи, спрямовані на зменшення залежності України від російських енергоресурсів та зміцнення енергетичної безпеки

Заходи	Опис
Розширення внутрішнього видобутку газу	Збільшення видобутку газу в Україні допомагає зменшити залежність від імпорту, зокрема від російських поставок. Для цього проводяться пошуки нових газових родовищ та розвиток наявних покладів в країні.
Розвиток відновлюваної енергетики	Інвестиції у відновлювані джерела енергії, такі як сонячна, вітрова, гідроенергетика та біомаса, сприяють диверсифікації енергетичного міксу та зменшенню залежності від традиційних вуглеводневих палив.
Підвищення енергоефективності	Звернення уваги на енергоефективність та зменшення енергоспоживання допомагає знизити потребу в енергоресурсах і полегшує тиск на зовнішні постачання. Впровадження енергоефективних технологій та стандартів є важливим кроком у цьому напрямку.
Розбудова енергетичної інфраструктури	Розвиток та модернізація енергетичної інфраструктури, включаючи газопроводи, електричні мережі та термінали зберігання, сприяє забезпеченню стійкого постачання енергетичних ресурсів. Це включає розбудову мережі зарядних станцій для електромобілів.
Розширення співпраці з іншими партнерами	Україна шукає нових енергетичних партнерів шляхом розширення співпраці з країнами Європейського союзу, США та іншими регіональними та глобальними гравцями в енергетичній сфері. Це включає спільні проекти, поставки енергоресурсів та технологічну співпрацю.